

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Jana Sedej

OBRAVNAVA NASILJA NAD OTROKI V VRTCIH

Magistrsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Vesna Leskošek

Ljubljana, 2023

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici prof. dr. Vesni Leskošek za strokovno vodenje in nesebično pomoč, vse popravke ter strokovne usmeritve. Prav tako za vse spodbude, motivacijo in opolnomočenje ob pisanju magistrskega dela.

Zahvaljujem se tudi vsem strokovnim delavkam, ki so odgovorile na mojo anketo in mi s tem omogočile izpeljavo empiričnega dela magistrske naloge.

Posebna zahvala gre tudi mojemu možu Klemenu, ki mi je ves čas študija stal ob strani in me spodbujal, in seveda otrokom za potrpežljivost, ko sem magistrsko delo pisala.

Magistrsko nalogo posvečam pokojnemu očetu.

POVZETEK

Problematika odzivov strokovnih delavk v vrtcih, ko opazijo nasilje nad otrokom, se mi zdi zelo pomembna, zato sem se odločila raziskati, kako se na nasilje nad otrokom odzovejo strokovne delavke v vrtcih. Namen magistrske naloge je bil torej raziskati, kako se strokovne delavke odzovejo na nasilje nad otrokom. Prav tako sem želela izvedeti, ali poznajo različne vrste nasilja in postopke, ki so določeni z zakonodajo. V magistrski nalogi sem izvedla kvantitativno raziskavo, pri čemer sem kreirala anonimno anketo in jo po internetu poslala v skupino vzgojiteljic in vzgojiteljev Slovenije. Nanjo sem dobila 100 odgovorov. Z rezultati raziskave sem ugotovila, da večina vzgojiteljic ne prijavi nasilja, ki ga opazijo pri otrocih, kljub temu da jih je v zadnjih letih več kot polovica pri svojih otrocih opazila nasilje. Ob kasnejšem informiranju sodelavcev in nadrejenih nimajo podpore. Prav tako so anketiranke izrazile željo, da bi pri okrepitvi ob prijavi potrebovale več izobraževanja o prepoznavanju nasilja nad otrokom, postopek bi moral biti bolj jasen in nedvoumen ter izrazile so željo po večji podpori kolektiva.

Ključne besede: vrtec, predšolsko obdobje, nasilje v družini, strokovne delavke v vrtcu

SUMMARY

The issue of how kindergarten practitioners react when they observe violence against a child seems to me to be very important. Therefore, I decided to investigate how kindergarten practitioners react to violence against a child. So that is why the aim of the master's thesis was to investigate how practitioners react to violence against a child. I also wanted to find out if they were aware of the types of violence and the procedures laid down in legislation. In my master's thesis I conducted quantitative research where I created an anonymous survey and sent it via the Internet to a group of female and male educators in Slovenia. I received 100 responses. The results of the survey showed that the majority of teachers do not report violence they observe in children, despite the fact that more than half of them have observed violence in their children in recent years. They do not have the support of their colleagues and supervisors when informing them later. Respondents also expressed a desire for more training on how to identify violence against children, for the process to be clearer and more unambiguous, and for more support from the team when reporting.

Keywords: kindergarten, pre-school, domestic violence, kindergarten teachers

Kazalo

1. TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1. Vrteci in obravnava nasilja v družini.....	2
1.1.1. Otrokov socialni in čustveni razvoj.....	2
1.1.2. Oblike nasilja v družini.....	4
1.1.3. Posledice nasilja nad otrokom.....	7
1.1.4. Prepoznavanje družinskega nasilja nad otroki v vrtcu	9
1.1.5. . Strokovna priporočila ravnanja strokovnih delavk v vrtcih ob zaznavi nasilja nad otroki	10
1.2. Zakonska podlaga	16
2. OPREDELITEV PROBLEMA.....	21
2.1. Raziskovalna vprašanja oz. hipoteze	21
3. METODOLOGIJA	23
3.1. Vrsta raziskave	23
3.2. Raziskovalni instrument	23
3.3. Populacija in vzorčenje.....	24
3.4. Zbiranje in obdelava podatkov	24
4. REZULTATI IN RAZPRAVA	25
4.1. ANALIZA REZULTATOV	25
4.2. PREVERJANJE HIPOTEZ.....	36
5. RAZPRAVA	40
6. SKLEPI	42
7. PREDLOGI	43
8. VIRI IN LITERATURA	44
9. PRILOGA	48
9.1. Anketni vprašalnik.....	48

KAZALO TABEL

Tabela 1: Spol.....	25
Tabela 2: Zaposlitev.....	25
Tabela 3: Delovno okolje.....	26
Tabela 4: Delovna doba v vrtcu.....	26
Tabela 5: Regija vrtca	26
Tabela 6: Starostna skupina	27
Tabela 7: Velikost skupine.....	27
Tabela 8: Znaki nasilja pri otrocih.....	27
Tabela 9: Število otrok s posledicami nasilja.....	28
Tabela 10: Osebe, ki so opazile znake nasilja.....	28
Tabela 11: Pogovor	29
Tabela 12: Hrabrenje k prijavi.....	29
Tabela 13: Prijava nasilja	29
Tabela 14: Način prijave	30
Tabela 15: Zaščita otroka po prijavi.....	30
Tabela 16: Močna zavezanost k prijavi nasilja v instituciji	31
Tabela 17: Okrepitev pri dejanju prijave.....	31
Tabela 18: Razlog za ne prijavo nasilja	32
Tabela 19: Drug način zavarovanja otroka	33
Tabela 20: Razlog za ne prijavo v celotnem postopku	33
Tabela 21: Močna zavezanost k prijavi nasilja v instituciji	34
Tabela 22: Okrepitev pri dejanju prijave.....	34
Tabela 23: Prijava nasilja	36
Tabela 24: Znaki nasilja pri otrocih.....	36
Tabela 25: Zaščita otroka po prijavi.....	37
Tabela 26: Hi-kvadrat za prijavo nasilja nad otrokom in vrsto zaposlitve	38
Tabela 27: Hi-kvadrat za prijavo nasilja nad otrokom in starostna skupina v kateri so anketiranci zaposleni.....	39

1. TEORETIČNI UVOD

Zakon o vrtcih (v nadaljevanju *ZVrt*) ureja predšolsko vzgojo, ki jo izvajajo javni in zasebni vrtci, ter nam pove, na kakšen način naj bi se le-ta izvajala. Temeljna naloga vrtca naj bi po zakonu bila pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke, izboljšanje kvalitete življenja družin in otrok ter ustvarjanje pogojev za razvoj otrokovih telesnih in duševnih sposobnosti (2. člen). V 3. členu strokovnim delavcem v vrtcu zakon nalaga načela predšolske vzgoje, ki so za delo v oddelku zelo pomembna. To so načelo demokratičnosti, načelo pluralizma, načelo avtonomnosti, strokovnosti in odgovornosti zaposlenih, načela enakih možnosti za otroke in starše, kjer je potrebno upoštevati različnosti med otroki, načelo pravice do izbire in drugačnosti ter načelo ohranjanja ravnotežja med raznimi vidiki otrokovega telesnega in duševnega razvoja. *ZVrt* v 4. členu prikaže cilje predšolske vzgoje, kjer naj bi strokovni delavci pomagali otroku razvijati sposobnosti razumevanja in sprejemanja sebe in drugih, otroci naj bi se naučili dogovarjati, upoštevati različnost in sodelovati v skupinah, razvijali naj bi sposobnosti prepoznavanja čustev in čustvenega doživljanja.

Prav tako 4. člen narekuje strokovnim delavcem naj pri otroku negujejo radovednost, raziskovalni duh, domišljijo in intuicijo ter razvoj neodvisnega mišljenja, spodbujajo jezikovni razvoj, spodbujajo doživljanje umetniških del in umetniškega izražanja, spodbujajo telesni in gibalni razvoj ter pomagajo otroku razvijati samostojnost pri higienskih navadah in skrbi za zdravje. Vrtec lahko glede trajanja izvaja celodnevni ali poldnevni program, glede na potrebe pa tudi krajšega. Ti programi so namenjeni otrokom od prvega leta starosti pa vse do vstopa v šolo ter obsegajo varstvo, vzgojo in prehrano otrok, ki pa v krajšem programu ni nujna (*ZVrt*, 14. člen).

V 15. in 16. členu *ZVrt* opredeli, kakšni naj bil bili v vrtcu oddelki glede na starost otrok, in sicer so to oddelki prvega starostnega obdobja, ki jih obiskujejo otroci od enega leta do treh let, in oddelki drugega starostnega obdobja, v katere so vključeni otroci od treh let do vstopa v šolo. Svoje podrobno delovanje vrtec opiše v letnem delovnem načrtu, ki ga sprejme svet vrtca (21. člen).

1.1. Vrtci in obravnava nasilja v družini

1.1.1. Otrokov socialni in čustveni razvoj

Kanoy (2014) poudarja, da je v vrtcu zelo pomembno, da poznamo in se zavedamo otrokovega razvoja. Pri otroku ločimo gibalni razvoj, čustveni in socialni razvoj, zaznavni razvoj in razvoj govora. Področja so med seboj povezana in prepletena. Za prepoznavanje nasilja nad otrokom je morda še najpomembnejši čustveni in socialni razvoj, kajti tu lahko pri otroku najhitreje opazimo spremembe. Pomembna vloga vrtca poleg socializacije je tudi opolnomočiti otroke, da so strpní, zaupljivi, veseli otroci, ki se vključujejo v vrtčevsko skupino, mirno rešujejo spore, so starosti primerno samostojni in sodelujejo z odraslimi. Takšni otroci so socialno kompetentni.

Naloga strokovnih delavk v vrtcih je, da otroke naučijo mirnega reševanja sporov z vrstniki, brez agresije. Spodbujati moramo iskanje rešitev in kompromisov. Kontekst, ki podpira dober socialni razvoj, ima pomen tudi za druga področja razvoja na otroka. Otrok si v primeru dobrega socialnega razvoja krepí samospoštovanje, razvíja svojo osebnost, odnos do družbe in pridobiva osebne vrednote.

Vzgojiteljice v vrtcih z vsakodnevnimi dejavnostmi in igro vključujejo otroke v prve družbene odnose. Otroci doma in v vrtcu spoznavajo, kaj je v določeni družbi sprejemljivo oz. nesprejemljivo vedenje. Otroke moramo vzgajati v duhu medsebojnega spoštovanja, solidarnosti, tolerance, prilagajanja in sprejemanja drugačnosti ter odprtosti do sočloveka. Vzgojiteljica ima močan vpliv na otrokov razvoj, predvsem na razvoj socialnih in čustvenih kompetenc. Vzgojiteljica z otroki deluje individualno ter v malih ali večjih skupinah. Pomembno je, da otroka spodbuja k zaželenemu vedenju in konflikte rešuje na socialno sprejemljiv način. (Marjanovič Umek 2004)

Za razvijanje socialnih spretnosti v vrtcu bi izpostavili predvsem igro v kotičkih. Tu se med otroki razvíje najvišja raven komunikacije, saj želja po interakcijah izhaja iz njih samih. Pomembno je, da vzgojitelji oblikujejo manjše skupine, saj so le-te pomembne za vzpostavljanje socialnih interakcij. Zavedati se moramo, da smo s svojim vzgledom vzor otrokom ter da je to resna in odgovorna naloga. Pomembno je, da vzgojitelji otroka opazujejo med igro, kajti otroci nam skozi igro prikažejo naša ravnanja, posnemajo vzorce vedenja in verbalnega izražanja (Čas, 2008). Vzgojitelj ali vzgojiteljica se mora zavedati, da mora biti pozoren na vse otroke v vrtcu, si vzeti čas za vsakega izmed njih. Pomembno je, da tihim in

plahim otrokom pomagajo najti način za sprostitve in vključitev, vsem otrokom pa nuditi občutek varnosti in avtonomnosti. (Kanoy, 2014)

Razvoj čustev je proces, ki traja od rojstva. Otrok se skozi otroštvo uči pravil usklajevanja in izražanja svojih čustev. Otroci, ki so v podobnih življenjskih situacijah, ne doživljajo enakih čustev, saj so si med seboj različni. Čustva se razvijajo postopoma. Otrok je sposoben občutiti in izraziti določeno čustvo takrat, ko je zmožen pomembnost in smisel pripisati določenemu dražljaju oz. definirati določeno situacijo. Preko otrokovega vedenja, zunanosti je mogoče ugotoviti, kakšno je njegovo doživljanje. Otroci čustva izražajo s celotnim telesom. (Milivojević, 2008)

Marjanovič Umek (2004) pravi, da otroci svoja čustva izražajo s celotnim telesom. Tako njihovo notranje doživljanje ugotovimo preko njihovega vedenja in zunanosti. Čustva otrok so pogostejše izražena kot čustva odraslih. Starejši, kot je otrok, več različnih čustev pri njem prepoznamo. Otrok se v času odraščanja uči prepoznavati čustva in jih izražati. V veliki meri so odvisna tudi od interakcije z drugimi osebami v otrokovem življenju, okolici. Uči se preko posnemanja čustvenih reakcij in izrazov opazovanih oseb, čustvene odzive pa prenaša na nove objekte. Čustveno komunikacijo otrok prvič izrazi z jokom ob rojstvu, čeprav pri novorojenčku čustva še niso dobro definirana. Otrok je takrat ali v popolni umirjenosti oz. popolni neaktivnosti ali pa v povečani aktivnosti oz. vznemirjenosti.

Od čustev je odvisno človekovo preživetje. Dojenček ne bi zmožl preživeti brez svoje zmožnosti, da v odraslih zbujal občutke radosti, zaradi katerih želijo zadovoljiti njegove najosnovnejše potrebe, ga tolažiti, objemati in se igrati z njim. Otrok v prvih mesecih življenja nima na voljo drugega jezika kot jok, v obdobju treh do štirih tednov po rojstvu pa še smehljaj. Otrok z jokom kliče odrasle, želi, da mu olajšajo stisko zaradi lakote, prevročih oblačil, z nasmehom pa jih vabi, naj mu pokažejo naklonjenost in ljubezen. Izražanje čustev nam torej pomaga uravnavati naš svet in zadovoljevati naše potrebe. Vsaj prvih šest mesecev je pomembno, da se odrasli odzovejo na otrokov jok. Nemogoče je, da bomo otroka razvadili, saj kadar otrok joka, joka iz stiske. Jok je dojenčkovo sporočilo. (Kanoy, 2014)

Z odraščanjem postane izražanje čustev lažje. Otroci vsak dan doživljajo veliko čustev in naloga vzgojiteljic v vrtcih in odraslih v domačem krogu je, da jih otroku pomagamo pravilno izražati. Ljudje svoja čustva izražamo verbalno in neverbalno. Prav tu je vzgojiteljica otroka v vrtcu zelo pomemben človek v njegovem razvoju. Otroci morajo v vrtcu čutiti, da so sprejeti, da jih vzgojiteljica razume, jim je naklonjena in ji je mar zanje. Vzgojiteljica mora biti nežna,

pripravljena pomagati, se nasmehniti otroku, biti odprta in iskrena. Otroke mora dobro poznati, jih opazovati ter jih spodbujati k aktivnosti.

Ob vključitvi v vrtec se otrok po navadi prvič sreča z drugimi posamezniki, odraslimi ter postane del socialnega sistema. Vzgojitelji imajo poleg staršev pomembno vlogo. S svojim strokovnim znanjem znajo otroku omogočiti spodbudno okolje, v katerem se počutijo sprejeto in varno. Prevzemati morajo vlogo svetovalca, spodbujevalca, spoštovati občutek otrok za pobudo, njihovo zanimanje, dopuščati jim morajo dovolj časa za raziskovanje. (Kobal, 2009)

Vzgojitelji so s svojim ravnanjem, vedenjem zgled otroku pri vsakodnevnih dejavnostih. Spodbujati je treba, da otroci sami načrtujejo, iščejo nove ideje, se motivirajo ter spodbujajo pri različnih dejavnostih v vrtcu. Pomembno je, da vzgojitelj pozna različne interpretacije razvoja otroka in njegovega mišljenja ter se zaveda, kako so si otroci različni, pozna njihovo obnašanje, vedenje. Včasih je nujen individualni pristop. Pomembno je, da vzgojitelj prepozna stopnjo razvoja pri otroku, njegova pričakovanja glede obnašanja in vedenja morajo biti primerna otrokovi trenutni stopnji razvoja. Otrokom mora v dejavnostih, ki jih izvaja v oddelku, ponuditi možnosti preizkušanja, opazovanja, razmišljanja, raziskovanja ter oblikovanja lastnih ugotovitev. Vzgojiteljevo delo mora izhajati iz otrok, od otrok pa se pričakuje aktivna udeležba. Pri otroku je treba razvijati vedoželjnost, interes, željo po spoznavanju novega, novih znanj. Poleg pomembnosti svoje vloge v otrokovem življenju se mora vzgojitelj zavedati, da je pri njegovem delu z otroki pomemben proces in ne končni rezultat. (Križe, 2012)

Poleg strokovnih delavk in sovrstnikov v vrtcu imajo pomembno vlogo pri otrokovem razvoju starši in okolje, kjer otrok odrasča. Starši morajo otroke naučiti, kako pristopiti v skupino drugih otrok in se jim pridružiti, kako navezati nove stike. Z vstopom v vrtec se otroku razširi socialna mreža ljudi in z leti se bo le-ta še večala oz. širila. Tako otroci pridobivajo socialne izkušnje, izkušnje, razumevanje za svet okoli sebe. S spodbudnimi odnosi jim dajejo svobodo pri izražanju, sklepanju prijateljstev, zaupanju, empatiji. Tako otroci pridobijo izkustveno učenje na socialnem in čustvenem področju.

1.1.2. Oblike nasilja v družini

Nasilje v družini je vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu oz. zanemarjanje družinskega člana, ne glede na starost, spol ali katero koli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročiteljice

oziroma povzročitelja nasilja (*Zakon o preprečevanju nasilja v družini* (2008) (v nadaljevanju *ZPND*)). Takšna opredelitev nasilja v družini določa »krog« družinskih članov, kar pomeni, da so lahko povzročitelji nasilja tako moški kot tudi ženske in da svojega ravnanja ne morejo opravičevati z nobeno osebno okoliščino žrtve ali samega sebe (Filipčič in Klemenčič, 2011). Nasilje v družini je oblika nasilja, ki je razširjena v vseh starostnih, socialnih, izobrazbenih in poklicnih slojih. Ogroža večinoma najbolj občutljive skupine ljudi: otroke, ženske in starejše.

Nasilje v družini ima svoje značilnosti: začne se neopazno in prikrito pod različnimi imeni, kot so ljubezen, ljubosumje, vzgoja. Nasilje se vedno stopnjuje in se samo od sebe ne prekine. Vedno pusti če že ne telesnih, pa duševne posledice, ki so toliko hujše, kolikor intenzivnejše je bilo nasilje in dlje, kot je trajalo. Ena od značilnosti nasilja je tudi nemoč žrtve, strah pred povzročiteljem nasilja in strah, da bo nasilje dobilo še hujšo obliko. Uporaba nasilja za kaznovanje otroka krši otrokove pravice do spoštovanja njegovega človeškega dostojanstva, telesne nedotakljivosti in do enakega varstva po zakonu. V številnih primerih lahko povzroči resne telesne in psihološke poškodbe pri otrocih; sporoča otrokom, da je nasilje sprejemljiva in primerna strategija za reševanje konfliktov ali za prisiljevanje drugih ljudi do tega, da naredijo, kar nekdo od njih zahteva. Poleg tega je neučinkovito tudi kot sredstvo za discipliniranje. Obstajajo pozitivni načini vzgoje otrok, ki so boljši za otrokov razvoj in prispevajo k izgradnji odnosov, temelječih na zaupanju in medsebojnem spoštovanju. (Društvo za nenasilno komunikacijo, b. d.)

V Društvu za nenasilno komunikacijo nazorno prikažejo različne oblike nasilja nad otrokom, kot so (Nasilje nad otroki (društvo-dnk.si, b. d.)):

- Zanemarjanje je običajno dolgotrajno, lahko pa je enkratno ali večkratno neskrbno in neustrezno ravnanje staršev ali skrbnic in skrbnikov, ki ne zadovoljijo telesnih, psihičnih, čustvenih, kognitivnih, izobraževalnih in/ali socialnih potreb otroka ali te potrebe zadovoljijo na neustrezen način. Starši, ki zanemarjajo otroka, ne poskrbijo dovolj dobro za osnovne potrebe otroka, otroka ne zaščitijo pred možnimi nevarnostmi in z otrokom ne ravnajo njegovi starosti ustrezno, kar otroku povzroča škodo. Nekateri primeri zanemarjanja so: zanemarjanje otrokove higiene in prehranjenosti, izpostavljanje otroka nevarnostim, puščanje otroka samega, ko tega še ne zmore, opuščanje skrbi za otrokovo varnost, neodzivanje na otrokove potrebe, izpostavljanje otroka nasilju in podobno.
- Psihično nasilje nad otrokom je zloraba moči ene ali več oseb nad otrokom, ki poteka na besedni in/ali nebesedni ravni in otroka prestraši, poniža, razvrednoti. Ko starš ali druga

oseba do otroka povzroča psihično nasilje, ne zadovolji otrokovih osnovnih psiholoških potreb po varnosti, ljubezni, pripadnosti in spoštovanju. Primeri psihičnega nasilja so grožnje, ustrahovanje, žaljenje, kritiziranje otrokove osebnosti, kričanje na otroka, vzbujanje občutkov krivde pri otroku, izoliranje otroka, nerealna ali previsoka pričakovanja, čustveni izbruhi in podobno.

- Fizično nasilje nad otrokom je enkratno ali ponavljajoče dejanje zlorabe fizične moči, ki ga nad otrokom stori starš ali druga oseba. Nekaj primerov fizičnega nasilja: klofutanje, pretepanje, udarci z roko, metanje predmetov v otroka, tresenje otroka, polivanje otroka z vodo, prisiljevanje otroka h klečanju, pritiskanje otroka ob različne površine in drugo. Fizična zloraba otroka so tudi vsa dejanja, s katerimi starš ali druga oseba zavestno in namerno ne prepreči nastanka poškodb oz. ne zavaruje otroka pred poškodbami, čeprav zazna nevarnost, da se bo otrok poškodoval.
- Spolna zloraba otroka je vsako dejanje osebe, ki z zlorabo svojega privilegiranega položaja, moči in vpliva nad otrokom, otroka prisili ali zavede v spolnost ali dejanja s spolno konotacijo z namenom zadovoljitve lastne potrebe po kontroli in moči, lahko tudi z namenom zadovoljitve svojih spolnih potreb. Otroka najpogosteje spolno zlorabi njemu znana odrasla oseba, ki postopno gradi odnos z otrokom in/ali njegovimi starši. Večina oseb, ki spolno zlorabi otroka, je večča navezovanja stikov z otroki ter se z otroki dobro razume. Spolna zloraba je, na primer, ko oseba načrtno opazuje otroka pri intimnih opravilih (kopanje, opravljanje potrebe, preoblačenje, samozadovoljevanje ...) z namenom doseganja vznemirjenja, lastnega užitka in zadovoljevanja svojih potreb; ko je oseba načrtno vpričo otroka gola, se slači pred otrokom, razkazuje otroku intimne dele svojega telesa ali se v prisotnosti otroka dotika intimnih delov svojega telesa z namenom doseganja vznemirjenja, lastnega užitka in zadovoljevanja svojih potreb; ko odrasla oseba kaže otroku pornografske posnetke ali otroku omogoči ali ne prepreči dostopa do njih; ko se oseba samozadovoljuje v otrokovi prisotnosti, ko opazuje otroka, ki se samozadovoljuje ali ko otroka prisili ali zapelje k vzajemnemu samozadovoljevanju; ko oseba otroku ali v prisotnosti otroka daje neprimerne pripombe, ki se nanašajo ali namigujejo na spolnost in/ali intimne dele njegovega ali otrokovega telesa; ko oseba prisili ali prepriča otroka, da se dotika intimnih delov svojega telesa in/ali intimnih delov telesa odraslega; ko oseba intimno poljublja otroka; ko oseba otipava intimne dele otrokovega telesa in drugo. Pri sumu na spolno zlorabo ni pomembno dejstvo, ali je otrok v aktivnost privolil ali ne. Ne glede na odnos otroka do zgoraj opisanega vedenja, odrasli izkoristi svojo zrelost, starost, zaupanje, ki ga do njega goji otrok.

- Ekonomsko nasilje nad otrokom zajema različne oblike zlorabe moči s pomočjo sredstev za preživetje, oziroma odrekanje pravic, povezanih s sredstvi za preživetje. Dejanja ekonomskega nasilja nad otrokom vključujejo »uporabo otrok za delo ali za druge dejavnosti ali izkoriščanje njihovega dohodka. To zajema tudi delo otrok, otroško prostitucijo, ugrabitev otrok in/ali prodajo otrok z namenom delovnega izkoriščanja.« Zelo pogosta oblika ekonomskega nasilja nad otroki je tudi neplačevanje preživnine, ki je prav tako kaznivo dejanje. (Nasilje nad otroki (drustvo-dnk.si, b. d.))

1.1.3. Posledice nasilja nad otrokom

Nasilje ima številne in pogosto zelo hude posledice za otroka, ki ga doživlja ali ga je doživel. Posledice so različne, saj so odvisne od več dejavnikov, na primer od:

- značilnosti zlorabe (kako dolgo je trajala, intenzivnost in pogostost zlorabe, za kakšno obliko zlorabe je šlo in drugih okoliščin ...),
- odziva okolice na zlorabo,
- odziva pristojnih institucij na zlorabo,
- podpore otrokove socialne mreže,
- otrokovih osebnostnih značilnosti,
- otrokovih morebitnih drugih težav,
- otrokovih sposobnosti za soočanje s stresom,
- drugih okoliščin.

Ni nujno, da so posledice nasilja pri otroku prisotne njegovo celotno življenje ali da segajo v vse pore njegovega življenja. Z ustreznim ukrepanjem lahko otroku pomagamo, da bo kljub izkušnji nasilja živel kakovostno in zadovoljno življenje. Osveščenost o posledicah nasilja nam lahko pomaga pri prepoznavi žrtve nasilja tudi v primerih, ko žrtev o nasilju ne spregovori ali mu nismo sami priča. (Aničić et. al., 2017)

Če povzamem po Aničić (Aničić et. al., 2017, str. 47) se pri otroku, ki je doživel nasilje kažejo posledice na različnih ravneh, in sicer so to na:

- TELESNI RAVNI: lahko se pojavi slabše zdravstveno stanje, kar lahko privede do nastanka akutnih in/ali kroničnih stanj, psihosomatska obolenja, kar lahko povzroči slabši zgodnji razvoj možganov, motnje pri zadrževanju blata in vode, ter motnje dihanja in požiranja hrane.
- EKONOMSKE POSLEDICE, kar ima lahko za posledico nedokončano izobrazbo, kasnejšo

vklučitev v plačljive izobraževalne programe, zaradi različnih primanjkljajev je zaposljivost slabša.

- **NA VEDENJSKI IN SOCIALNI RAVNI:** lahko se pojavi sesanje prsta po starosti, ko je to običajno, kasneje je možna zloraba alkohola ali drugih psihoaktivnih substanc, lahko se pokažejo destruktivna, rizična in nasilna vedenja, grizenje nohtov, agresivni izbruhi, otrok je lahko pretirano navidezno zrel, lahko se pojavi osamljenost in socialna izoliranost, zmanjšana delovna storilnost, pasivnost, strah pred interakcijami z okoljem in izogibanje le-tem, težave pri vzpostavljanju in vzdrževanju zdravih in stabilnih odnosov, pretirana potreba po pozornosti, popolna podredljivost, umik vase, povzročanje nasilja med vrstniki ali sorojenci.
- **NA PSIHIČNEM, KOGNITIVNEM IN ČUSTVENEM PODROČJU:** tu lahko opazimo prevzemanje odgovornosti za nasilje, ki jo povzročajo drugi, strah pred izgubo ljubezni in kaznovanjem, stalen občutek strahu, izguba stika s sabo, motnje hranjenja, težave ali nezmožnost izražanja svojih misli, pomanjkanje samospoštovanja, težave s koncentracijo, občutek nezmožnosti in nesposobnosti, apatičnost ter pomanjkanje energije, žalost, potrnost, težave s spominom, slabo ali slabše razvita domišljija, občutek nemoči in neobvladovanja svojega življenja, pomanjkanje samoiniciativnosti, nespečnost ali druge motnje spanja, depresivnosti in pogosta jeza, nihanje razpoloženja, občutek sramu in krivde, kar v kasnejših obdobjih lahko privede tudi do samopoškodovanja.

Menim, da so poleg splošnih posledic v vrtcu bolj pomembne specifične posledice (Aničič et. al., 2017, str. 51–53), ki so značilne za posamično obliko nasilja ali zanemarjanja, in jih bom prikazala v naslednjih alinejah.

- **SPECIFIČNE POSLEDICE SPOLNE ZLORABE:** otrok ima lahko pogosta vnetja mehurja, boji se sleči ali pa se sleče v neprimernih situacijah, trpi za bolečinami v trebuhu, otrok se boji postaviti v določen telesni položaj, povezan s spolno zlorabo, pojavijo se vnetja spolnih organov, pri otroku lahko opazimo podplutbe, otekline ali poškodbe v predelu spolnih organov, prsi, zadnjice in/ali na notranji strani stegen, spolno prenosljive bolezni, seksualizirano vedenje. Vse našteje posledice spolne zlorabe se lahko pri otroku v kasnejši dobi kažejo kot motnje v spolnosti v mladosti in odraslosti (strah pred spolnostjo in pomanjkanje interesa za spolnost ali pa močan interes za spolnost in pretirano samozadovoljevanje, motnje spolne vzburjenosti, miselni beg iz situacije, beg pred realnostjo, spolna zloraba drugih otrok in ne nazadnje težave v duševnem zdravju).
- **SPECIFIČNE POSLEDICE FIZIČNEGA NASILJA** so praske, podplutbe, odrgnine, vreznine, oparine, ožganine, opekline, ugriznine, sledi dlani in predmetov, zunanje

krvavitve, zlomi kosti, izvini, izpahi sklepov, manjkajoči ali majavi zobje, notranje krvavitve, podkožne krvavitve, poškodbe možganov ipd.

- SPECIFIČNE POSLEDICE EKONOMSKEGA NASILJA: prikrajšanje za osnovne življenjske potrebe.
- SPECIFIČNE POSLEDICE ZANEMARJANJA: slaba in neprimerna prehranjenost, kar lahko privede do zaostanka v rasti in razvoju.
- SPECIFIČNE POSLEDICE PSIHIČNEGA NASILJA: prizadenejo otrokovo doživetje sebe, drugih in okolja ter škodljivo vplivajo na otrokov nadaljnji razvoj in vedenje.

1.1.4. Prepoznavanje družinskega nasilja nad otroki v vrtcu

Otroke, ki so žrtve družinskega nasilja, lahko prepoznamo po različnih znakih. Pri oceni, da gre za nasilje v družini, je potrebna previdnost, saj so lahko enaki znaki tudi posledica drugih okoliščin in ne nasilja v družini. Nemogoče je naštetati vsa vedenja in razpoloženja otroka, ki so posledica nasilja v družini in ki jih lahko zaznajo strokovni delavci v VIZ. V nadaljevanju zato naštevamo le nekatera (Filipčič, Klemenčič, 2011):

- poškodbe po obrazu,
- posebne poškodbe brez ustreznega pojasnila, kako so nastale (posebni znaki vlečenja, grabljenja, opekline, odtisi predmetov),
- toženje zaradi različnih bolečin (glavoboli, bolečine v trebuhu),
- težave/bolečine pri sedenju, hoji,
- seksualno, agresivno, neustrezno, promiskuitetno vedenje/verbalizacija,
- slaba prehranjenost,
- kraja hrane,
- neurejenost, neprijeten vonj, umazana, raztrgana oblačila,
- neurejeno zobovje, neustrezno zdravljen,
- utrujenost,
- stalna zaskrbljenost pred nevarnostjo ali groženostjo,
- žalost,
- nezainteresiranost za skupne aktivnosti v VIZ ali pri vzpostavljanju stikov z

- vrstniki,
- zavračanje preoblačenja oblačil,
- nižja samopodoba ter pomanjkanje samozavesti,
- izbruhi besa, usmerjeni na strokovne delavce ali vrstnike,
- vrstniško nasilje,
- neodzivnost, pasivnost, umikanje.

1.1.5. Strokovna priporočila ravnanja strokovnih delavk v vrtcih ob zaznavi nasilja nad otroki

Da se strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju lahko soočijo z žalostnimi zgodbami in različnimi oblikami nasilja, morajo na to biti pripravljeni. Znanje s področja družinskega nasilja, praksa, medsebojna podpora, izmenjava mnenj in pomoč med sodelavci pripeljejo do učinkovitega ukrepanja. Prav tako izobraževanje o dinamiki družinskega nasilja. Povezovanje vodstva z vzgojiteljicami in učitelji, kjer skupne odločitve, kaj storiti in kako ukrepati, ko otrok spregovori o nasilju med svojima staršema, privedejo do učinkovitejših rešitev in oblik pomoči. Sodelovati je treba tudi z drugimi strokovnjaki in organizacijami, interdisciplinarno pristopiti ter si na tak način priznati meje svojega strokovnega znanja in spoštovati področja, kjer se začne znanje drugih strokovnjakov. Pri soočanju s stiskami otrok je treba upoštevati etična načela zasebnosti vpletenih in prednost blagostanja otrok v vseh pogledih. (Miller, 2000)

Strokovne delavke v vrtcih, ki zaznajo nasilje nad otrokom, so zavezane k določenim postopkom oz. temeljnim načelom dela z otroki, ki so žrtve nasilja. Le-ta v svojih delih nazorno opisujejo mnogi strokovnjaki, kot so Aničić, Miller, Crosson-Tower, Aliniz in De Los Santos, Štirn. Namenjani pa so vsem, ki se pri svojem delu srečujejo z otroki, ki so žrtve nasilja. Načelo varnosti otroka mora biti pri vzgojnem delu z otrokom na prvem mestu. Vsak otrok ima pravico do varnosti in zaščite, ne glede na osebne in druge okoliščine, vsak otrok ima pravico do ustrezne skrbi, vzgoje in zaščite s strani odraslih (Aničić et.al. 2017). Zaposleni v vzgoji in izobraževanju pa smo močno zavezani tudi *ZPND*, kjer so postopki ob prepoznavi nasilja natančno opredeljeni.

Miller (2000) natančno opiše, kako naj strokovni delavci ravnajo z otrokom, pri katerem smo opazili znake nasilja nad otrokom. Tako nam pove, da moramo biti ljubeč in empatičen učitelj ter dober poslušalec. Najpomembnejše je, da z otrokom vzpostavimo dober odnos, saj se otrok

s tem nauči vstopiti v ljubeč in varen odnos z odraslim. Otroku ne smemo vzbujati občutka sramu. Otroci se hitro naučijo, da ne povejo, kaj se v resnici dogaja z njimi in se znajo pretvarjati, da je z njimi vse v redu. Otroku moramo biti dosegljivi in ga spodbujati, da se bo z nami o svoji stiski pogovarjal. Dati mu moramo vedeti, da smo vedno na voljo, če se bo želel o svoji stiski pogovarjati z nami. Prav tako poudari, da moramo biti odprti in empatični. Da otroku pokažemo, da nam je žal. V pogovoru moramo biti skrajno previdni, da ne pokažemo šoka ali gnusa, saj lahko takšno reakcijo razume kot kritiko sebe in ne kot naše odzivanje na situacijo. V takšnem primeru je otroka lahko sram in nam ne bo povedal ničesar več. Vedno moramo spoštovati otrokova čustva. Jasno mu moramo dati vedeti, da so njegova čustva jeze, sramu in strahu popolnoma razumljiva in ima v takšni situaciji do njih pravico. Prav tako otroku ne smemo pozabiti povedati, da ni on kriv za nasilje, ki ga doživlja. To velja še posebej za situacije, ko je eden od staršev napadel drugega in se je prepir nanašal na otroka. Pojasniti mu moramo, da odrasla oseba svojo jezo izrazi na različne načine in da nasilja ni povzročil otrok.

Vzgojiteljice lahko s svojim načinom oziroma metodami dela pridejo do zanimivih odkritij in informacij, ki so jim v pomoč pri zaščiti žrtve. Pri svojem delu se morajo opirati na naslednja načela (Aničić et al., 2017, str. 75–76):

- varnost otroka je na prvem mestu,
- cilj dela z otrokom je povečati njegovo varnost in preprečiti nadaljnje zanemarjanje in nasilje, kar zmanjša posledice takšnega vedenja oz. okoliščin,
- treba je upoštevati interese otroka,
- vsak otrok ima pravico do varnosti in zaščite,
- upoštevati je treba stopnjo otrokovega razvoja in morebitne razvojne posebnosti otrokovega kulturnega in socialnega ozadja,
- preprečiti je treba nadaljnje in sekundarne viktimizacije otroka,
- v primeru suma, da otrok doživlja nasilje ali zanemarjanje, je treba ukrepati,
- pri delu z ogroženim otrokom je nujno timsko delo,
- vsem, ki delajo z otrokom z izkušnjo nasilja, mora delodajalec zagotoviti možnost redne in izredne supervizije,
- zagotoviti je treba zaupnost podatkov,
- delo institucij in organizacij naj bo povezano in usklajeno,
- strokovno delo s povzročiteljem/ico družinskega nasilja ne sme biti v nasprotju z otrokovimi pravicami,
- uveljaviti je treba vse razpoložljive ukrepe,

- otrokom s posebnimi potrebami je treba nameniti posebno pozornost.

Miller (2000) spodbuja k vsakodnevnu spremljanju otrok in zapisovanju njihovega vedenja in besed, kar lahko pripomore h kasnejši obravnavi oziroma tolmačenju vedenjskih vzorcev, ki odstopajo od povprečja in lahko nakazujejo tudi na sum zlorabe otroka. Opažanja naj bodo označena z datumi in shranjena v posebno otrokovo mapo. Natančen opis otrokove igre, risb in zgodb je lahko pokazatelj, da se v otrokovem življenju nekaj dogaja. Prav tako nas opozarja, da je najpomembnejša stvar, ki jo lahko storimo za otroka v stiski, spodbujanje k izražanju svojih čustev, ki jih lahko izživi skozi igro, da jih bo lažje razumel. Navede tudi, da v primeru, ko izvemo, da je otrok doživel neko krizo ali travmo, poskušamo o tem čim več izvedeti na način, da se pozanimamo, kaj so o tem otroku povedali v družini in kaj je izvedel od drugih odraslih. Najbolje je, da otroku prepustimo pobudo, da sam začne pripovedovati o določeni temi in na njegova vprašanja odgovarjamo. Ponudimo mu pogovor, kadar koli to želi. Vzgojiteljica lahko o tej temi spregovori na nevtralen ali na osebni način, pri tem si lahko pomaga s pripovedovanjem zgodbe s podobno tematiko ali z lutko, ki doživlja poseben problem.

Miller (2000) svetuje tudi, da pri pogovoru o občutljivi temi vzgojiteljica preneha z drugimi dejavnostmi, če pa le-teh ne more prekiniti, se z otrokom dogovori za pogovor. Po pogovoru naj se otroku zahvali za zaupanje svojih težav in mu ponudi ponovitev pogovora, kadar koli to želi. Vzgojiteljica mora biti pri pogovoru pozorna na nebesedna sporočila otroka in otroka pozorno poslušati. Omogočiti mu mora dovolj časa, da se izrazi in ga ne prekinja. Otrokove besede parafrazira, da bo vedela, da ga je pravilno razumela. Izogiba naj se sodbam in moraliziranju. Če ne ve, kako odgovoriti, naj se ne vznemirja. Pomembno je, da vzgojiteljica opazi, ko se z otrokom kaj nenavadnega dogaja. Ker mlajši otroci težje ubesedijo svojo stisko, moramo biti strokovne delavke pozorne na druge neverbalne znake pri otroku, kot so sprememba v vedenju, depresija, nizko samospoštovanje, nenadna agresija, nerazumljivi strahovi, agresija, težave s koncentracijo, nemirnost. Včasih so ti znaki povsem običajni pri nekaterih otrocih, zato je ključnega pomena, da strokovna delavka v skupini dobro pozna vsakega otroka posebej. Ob opazovanju je treba pisati dnevnik in beležiti spremembe ter vedenjske znake, ki so zaskrbljujoči. O tem se mora strokovna delavka pogovoriti s starši ali skrbniki in otroku poiskati ustrezno pomoč.

V svojem delu nam Retuznik (Retuznik et. al., 2010) predstavi različne metode dela z otroki, ki so lahko dobro orodje tudi pri prepoznavanju nasilja nad otrokom. Te metode bom razložila v nadaljevanju.

- METODA OPAZOVANJA

Opazovanje je aktivnost, pri kateri vzgojiteljica lahko postavlja otrokom vprašanja in jih s tem vzpodbudi k razmišljanju, pri tem lahko opisuje in pripoveduje o tem, kar je v zvezi z opazovanim. Tu mora vzgojiteljica pravilno zastavljati vprašanja in opažanja odzivov otrok tudi beležiti. Tudi Čotar Konrad (2010) v svojem delu opisuje pomembnost opazovanja strokovne delavke v skupini. Pravi, da je opazovanje osnovna spretnost, ki jo morajo strokovne delavke v skupini obvladati, če jo želijo uporabljati. Tako navede tudi različne tehnike opazovanja:

- PRILOŽNOSTNO OPAZOVANJE je slučajno opazovanje, kjer opazujemo enega ali več otrok,
- VZORČNO OPAZOVANJE je podrobno opazovanje in zapis celotnega vedenja v neki časovni enoti,
- ČASOVNI VZOREC se nanaša na specifično vedenje otroka v določenem časovnem obdobju,
- ANEKDOTSKI ZAPIS je celoten zapis dogodka,
- CHECK LISTE so vnaprej pripravljene standardizirane sezname vedenj, kjer se beleži prisotnost in odsotnost vedenj v določenem časovnem obdobju,
- DNEVNIŠKI ZAPIS je redno tedensko/dnevno opazovanje in zapisovanje pomembnih dogodkov ter sprememb.

Vzgojiteljica lahko metodo opazovanja uporabi že ob prihodu v vrtec. Opazovanje se nadaljuje pri vsakodnevnih opravilih v vrtcu, rutini, strukturirani dejavnosti, pri prosti ali vodeni igri, pri bivanju na prostem. Vsakršno odstopanje v vedenju otroka je lahko podlaga za izbiro nadaljnjih metod vzgojiteljice pri odkrivanju družinskega nasilja oziroma potrjevanje suma, da je otrok žrtev nasilja v družini. (Retuznik et. al., 2010)

- METODA POGOVORA, RAZGOVORA (DIALOŠKA METODA)

Avtorice omenjeno metodo opišejo kot zelo pomembno. Izvajamo jo lahko individualno ali skupinsko. Navadno se uporablja, ko že obstaja neko predznanje o neki temi. Pogovor sestavljajo vprašanja in odgovori. Tukaj lahko z otroki izmenjamo mnenja, vprašanja in dileme. Metoda pogovora je primerna ob utrjevanju že znane teme ali uvajanju nove. Vprašanja, ki jih zastavljamo, morajo biti konkretna, kratka in primerna starosti otrok. Pomembno je tudi, da imajo otroci dovolj časa za razmislek.

- METODA PRIPOVEDOVANJA

Pri tej metodi strokovna delavka otrokom pripoveduje in razlaga. Gre za monolog, kjer eden govori in drugi poslušajo. Lahko pripoveduje zgodbe in pesmi, primerne otrokovi starosti. Zanimanje otrok lahko poveča, če pripovedovanje kombinira z opazovanjem slik, fotografij ali slikanic. S tem lahko opisuje lastnosti predmetov, pojavov ali pojasnjuje vzročno-posledične odnose. Govoriti mora doživeto, s poudarki, dovolj počasi in tako, da spreminja jakost glasu tam, kjer je to smiselno. S pripovedovanjem se spodbujajo najrazličnejše otrokove sposobnosti, kot so bogatenje besednega zaklada, povečevanje otrokove govorne ustvarjalnosti in izražanja, spodbujanje k razmišljanju in podoživljanju. S pripovedovanjem otroke spodbudimo k razmišljanju, izražanju svojega doživljanja. Dejavnost pri tej metodi je lahko individualna ali skupinska. Temo, o kateri pripoveduje, lahko strokovna delavka prikaže z uporabo slikanic, revij, fotografij, otrok pa se pri tem lažje poistoveti, identificira, se v tematiki prepozna in jo želi deliti z drugimi. Otrok pri tem postane zaupljivejši, izpopolnjuje izreko, odpravi boječnost pred izražanjem, postane sproščen in dobi občutek varnosti. (Retuznik et. al., 2010)

- METODA IGRE

Prevladujoči del načina dela v vrtcu je igra. Tu sta ustvarjalnost in aktivnost otroka na zelo visoki ravni. Igro lahko načrtuje vzgojiteljica in jo uporabi kot motivacijo za izvedbo dejavnosti ali pa je povsem spontana. (Retuznik et. al., 2010).

Vsebina otroške igre odraža pomembne dogodke in odnose iz otrokovega življenja. Tako je metoda igre najbolj spontana, neposredna in uporabna metoda dela, ki otroku omogoča sproščenost, ustvarjalnost in aktivnost. Pri delu z otroki poznamo različne veste igre: funkcijsko in simbolno igro, igro s pravili, didaktične igre, igro vlog in ustvarjalno igro. (Malnar, 2016)

V igri ustvari otrok svoj svet. Prednost je predvsem v tem, da sta potek in izid igre lahko vedno v skladu s trenutnimi željami in potrebami otroka. Tu lahko nadomešča primanjkljaje iz realnega življenja, pri tem pa se zaveda, da to okolje ni resnično. Otrok skozi igro vadi in izpopolnjuje svoje spretnosti, ki jih bo kot odrasel kasneje tudi potreboval. Večkrat lahko ponovi neprijetne situacije, ki mu sicer povzročajo neugodje, v igri pa jih postopoma premaguje in se spoprijema s travmatično izkušnjo. Pretvarjanje v igri otroku daje priložnost za izražanje svojih negotovosti, travmatičnih dogodkov in strahov. (Nemec in Krajnc, 2011)

- METODA DELA Z LUTKO

Lutka je lahko krasen posrednik med otrokom in odraslim pa tudi med otrokom in okoljem ter v skupini med otroki. Avtorica poudari, da je pomembno, da vzgojiteljica verjame v moč lutke in jo uporabi ob različnih priložnostih, saj bo le tako lahko odkrila nagnjenja in nadarjenost v

vsakem otroku. Otrok najprej sprejema neverbalno komunikacijo, ki jo postopoma bogati z govornim izražanjem. Lutka otroku pomaga pri pridobivanju pozitivne samopodobe. Z njo se otroci identificirajo in tako je lutka tudi sredstvo, s katerim lažje izražajo svoja čustva. Z lutko vzgojiteljica pridobi otrokovo zaupanje, s čimer izzove v njem ustvarjalnost in domišljijo. Ob prisotnosti lutke se otroci hitreje sprostijo, opogumijo ter se lažje zaupajo. (Retuznik et. al., 2010)

Z lutko se otroci poistovetijo in preko nje pogosto prebrodijo strahove in težave. Ob njej se telesno in govorno sprostijo. Vzgojiteljici lahko služi lutka kot terapevtsko sredstvo, saj ji otroci zaupajo in se ob njej lažje sprostijo. Lutka navadno spodbudi tudi boječe in manj sproščene otroke. Tako tudi oni dobijo priložnost, da se sprostijo in razvijejo sposobnosti verbalnega in čustvenega izražanja. (Robič, 2012)

- METODA DEMONSTRACIJE

Z metodo demonstracije lahko vzgojiteljica otrokom na nazoren način približa določene vsebine. Je način dela, ki nam omogoča, da si otrok pridobi jasne predstave v spoznavnem procesu in si tako oblikuje lastne pojme. Določena vsebina se posreduje preko nazornega prikaza sredstev. Tudi metoda demonstracije mora biti prilagojena otrokovi starosti. Vzgojiteljica skupaj z otroki opazuje demonstrirani pojav in ter jim ga predstavi, jih pri tem spodbuja, da z lastnim sklepanjem pridejo do zaključkov. (Retuznik et. al., 2010)

- METODA SPODBUJANJA

Pri metodi spodbujanja vzgojiteljica otroka motivira, da ga pred ali med dejavnostjo pripravi, da bo zbral dovolj volje za doseg cilja in vztrajnosti. Spodbujanje otroku povzroča prijetna doživetja in samozaupanje. Sredstvi spodbujanja sta priznanje ali pohvala, ki ju lahko izrečemo pred vsemi (med dejavnostjo) ali na štiri oči (kasneje). Pohvala dviga samozavest in občutek vrednosti. Za odkrivanje otrokovih določenih nepravilnosti v njegovem življenju ali razvoju je ta metoda zelo pomembna. S spodbujanjem in pohvalo si vzgojiteljica pridobi otrokovo zaupanje, mu daje občutek varnosti, razumevanja in vrednosti ter mu na tak način razbija občutek krivde (Retuznik et. al., 2010).

1.2. Zakonska podlaga

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (v nadaljevanju *ZPND*) (2008) je zakon, ki ureja ukrepe za preprečevanje in zaščito pred nasiljem v družini v Sloveniji. Zakon je bil sprejet leta 2008 in spremenjen leta 2016. Trenutno je v javni razpravi predlog *Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2023–2028*. *ZPND* opredeljuje pojem nasilja v družini, določa vlogo in naloge državnih organov, nosilcev javnih pooblastil, izvajalcev javnih služb in drugih izvajalcev storitev na področju socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja ter organov samoupravnih lokalnih skupnosti. V 3. členu *ZPND* jasno opredeli nasilje in v prvem odstavku določa, da je nasilje v družini prepovedano. Prav tako nam tu pove, da je nasilje vsaka uporaba fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana nad drugim oziroma zanemarjanje ali zalezovanje žrtve ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja in telesno kaznovanje otrok. Vrste nasilja po *ZPND* (3. člen):

- Fizično nasilje je vsaka uporaba fizične sile ali grožnja z uporabo fizične sile, ki žrtev prisili, da kaj stori, ali opusti, ali da kaj trpi, ali ji omejuje gibanje oziroma komuniciranje in ji povzroči bolečino, strah ali ponižanje, ne glede na to, ali so nastale telesne poškodbe.
- Spolno nasilje so ravnanja s spolno vsebino, v katera žrtev ne privoli, je vanje prisiljena ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena, grožnje z uporabo spolnega nasilja ter javna objava spolnih vsebin o žrtvi.
- Psihično nasilje so ravnanja in razširjanje informacij, s katerimi povzročitelj nasilja pri žrtvi povzroči strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske, tudi če so storjena z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije.
- Ekonomsko nasilje je neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje žrtve pri razpolaganju z dohodki oziroma upravljanju s premoženjem, s katerim žrtev samostojno razpolaga oziroma upravlja, ali neupravičeno omejevanje razpolaganja oziroma upravljanja s skupnim premoženjem družinskih članov, neupravičeno neizpolnjevanje finančnih oziroma premoženjskih obveznosti do družinskega člana ali neupravičeno prelaganje finančnih oziroma premoženjskih obveznosti na družinskega člana.
- Zanemarjanje je oblika nasilja, kadar povzročitelj nasilja opušča dolžno skrb za žrtev, ki jo potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin.

- Zalezovanje je naklepno ponavljajoče se neželeno vzpostavljanje stika, zasledovanje, fizično vsiljevanje, opazovanje, zadrževanje na krajih, kjer se žrtev giba, ali druga oblika neželenega vdora v življenje žrtve.

Posebno varstvo po zakonu uživajo otroci. Otroci so žrtve nasilja tudi, če so prisotni pri izvajanju nasilja nad drugim družinskim članom ali živijo tam, kjer se nasilje izvaja.

V 5. in 6. členu *ZPND* jasno določa dolžnosti ravnanja javnih uslužbencev. Tu nam zakon pove, da smo strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju dolžni izvesti vse postopke in ukrepe, ki so potrebni za zaščito žrtve nasilja. Tako nam *ZPND* nalaga, da moramo takoj, ko opazimo kakršnokoli nasilje nad otrokom, obvestiti center za socialno delo, policijo ali državno tožilstvo. Žrtev ima v tem primeru po zakonu pravico do spremljevalca in zagovornika, ki pa mora biti polnoleten in ni povzročitelj nasilja. Strokovni delavci smo zavezani k varovanju osebnih podatkov žrtve. Tako moramo strokovni delavci v vrtcih varovati žrtvine osebne podatke in podatke njene družine, saj je to naša poklicna skrivnost.

V drugem delu *ZPND* je prikazana mreža in naloge organov in vladnih ter nevladnih organizacij. *ZPND* v 14. členu jasno opredeli naloge centrov za socialno delo v primeru prijave nasilja v družini. Tako morajo centri za socialno delo nuditi žrtvi in povzročitelju nasilja storitve po zakonu, ki jih ureja socialno varstvo. Center za socialno delo mora posebej skrbno obravnavati primer nasilja, kjer je žrtev otrok, zlasti kadar gre za sum spolne zlorabe otrok. Za obravnavanje nasilja v družini se pri centru za socialno delo ustanovi multidisciplinarni tim, v katerem je udeležba za vse vabljen obvezna. Sestavo multidisciplinarnega tima in način dela določi minister, pristojen za družino. Multidisciplinarni tim oblikuje načrt pomoči, ki je potreben za zaščito žrtve. Prav tako se lahko k sodelovanju ob pripravi pomoči v timu pozove tudi druge organe in organizacije, ki so v okviru področja svojega delovanja obravnavali žrtev.

Pomemben za strokovne delavke v vrtcih je tudi tretji del *ZPND*, ki obravnava ukrepe za zagotovitev varnosti žrtve. Tu je opredeljeno, kakšne so dolžnosti policije in sodišča v primeru nasilja v družini. Za strokovne delavke v vrtcih je pomembno predvsem, da poznajo ukrepe sodišča v primeru nasilnih dejanj in da so z njimi seznanjene, sploh če pride do prepovedi približevanja žrtvi. Sodišče lahko določene ukrepe izreče za obdobje največ 12 mesecev, ki ga lahko podaljša večkrat, vendar vedno le za največ 12 mesecev.

Za strokovne delavke v vrtcih je posebej pomemben tudi 20. člen *ZPND*, v katerem so opisani ukrepi za zagotavljanje varstva otrok. Tako lahko sodišče prepove otroku prehod državne meje,

mu odvzame osebne dokumente, prepove izdajo osebnih dokumentov otroka, prepove vročitev dokumentov otroka enemu ali obema staršema ter lahko odloči o nujnem zdravniškem pregledu otroka ali zdravljenju otroka in o drugih zdravstvenih posegih. Sodišče prav tako lahko naloži povzročitelju nasilja, da zapusti skupno gospodinjstvo in ga prepusti žrtvi. Določila se razlikujejo po časovni omejitvi glede na lastništvo le-tega. Prav tako zakon opredeli stanovanjsko varstvo v primeru nasilja v družini ob razvezi.

Za postopke po *ZPND* je stvarno pristojno okrožno sodišče. Postopki po tem zakonu so nujni in prednostni. V postopkih po tem zakonu je javnost izključena. V postopkih po *ZPND* je žrtev oproščena sodnih taks. Postopek po *ZPND* se začne na predlog žrtve. Kadar je žrtev otrok, se upošteva njegovo mnenje, če je starejši od 15 let, sicer se upošteva predlog staršev (če jim roditeljska pravica ni odvzeta), skrbnika ali centra za socialno delo. Po zakonu je alternativno reševanje sporov v postopkih izključeno.

Za nas zelo pomemben je tudi člen 22.g, v katerem je zapisano, da sodišče pri odločanju upošteva otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je izbral sam, in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice. Če so v postopku izrečeni ukrepi, center za socialno delo spremlja njihovo izvajanje.

V primeru zaznave nasilja nad otrokom v vrtcu so zelo pomembni protokoli, ki so zapisani v *Pravilniku o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode* (2009, 3. in 4. člen). Tako mora vzgojitelj ali drugi strokovni delavec v VIZ, ki je pri otroku opazil spremembe, ki bi lahko bile posledice nasilja, ali pa mu je otrok zaupal, da je žrtev nasilja, ali pa smo dobili informacijo o nasilju nad otrokom od tretje osebe, takoj ravnati po naslednjem postopku:

- obvesti o tem svetovalnega delavca VIZ ali v njegovi odsotnosti ravnatelja ali pomočnika ravnatelja,
- sam ali s svetovalnim delavcem VIZ v primeru poškodbe pri fizičnem ali spolnem nasilju ali hudi psihični stiski otroka zaradi nasilja v družini obvesti pristojni center za socialno delo (v nadaljnjem besedilu: CSD), izven poslovnega časa CSD njegovo interventno službo, ali, če meni, da je to primerno, policijo; če so navedene posledice opažene pri polnoletnem udeležencu izobraževanja po javno veljavnih programih, se mu svetuje, naj obišče zdravnika, ter se ga seznani z možnostmi ustrezne pomoči in organi, ki mu lahko nudijo ustrezno pomoč;

- sam ali s svetovalnim delavcem naredi zapis dogodka, opažanj, pridobljenih informacij ali pogovora z otrokom.

Zapis dogodka je uradni dokument, ki je podlaga za prijavo nasilja CSD, policiji ali državnemu tožilstvu ter za nudenje pomoči otroku v okviru VIZ. V zapisu dogodka je treba navesti vse okoliščine in opažanja, iz katerih je mogoče sklepati, da se izvaja nasilje in da je otrok ogrožen. Delavec VIZ, ki naredi zapis, zapiše tudi, ali so potrebni takojšnji ukrepi za zaščito otroka. Po opravljenem zapisu mora ravnatelj ali svetovalna služba v telefonskem pogovoru isti dan oziroma najpozneje v 24 urah po narejenem zapisu dogodka obvestiti CSD, policijo ali državno tožilstvo o sumu nasilja v družini nad otrokom (v nadaljnjem besedilu: nasilje) in CSD pošlje pisno prijavo nasilja skupaj z zapisom dogodka. Po opravljeni prijavi ravnatelj ali svetovalna služba VIZ starše obvesti le takrat, ko presodi, da je to v korist otroka.

Prav tako pravilnik natančno opredeli, kako otroku, ki je žrtev nasilja, nuditi pomoč. Svetovalni delavec mora naslednji delovni dan po prijavi nasilja CSD, policiji ali državnemu tožilstvu sklicati interni tim VIZ, ki ga sestavljajo svetovalna služba, vzgojitelj otroka, ki je žrtev nasilja, in vzgojitelj oziroma drug delavec, ki je naredil zapis dogodka. Ravnatelj mora biti prisoten vsaj na prvem sestanku. V tem primeru je svetovalni delavec vodja internega tima. Naloge internega tima so izmenjava informacij, usklajevanje dejavnosti v okviru vzgojno-izobraževalnega zavoda, obveščanje ravnatelja o vseh oblikah pomoči otroku, ki je žrtev nasilja, v internem timu se dogovorijo, kako pomagati in nuditi podporo otroku, ki je žrtev nasilja. V timu se morajo jasno razdeliti naloge posameznim članom in drugim strokovnim delavcem z namenom pomagati otroku, ki je žrtev nasilja, pri soočanju s posledicami nasilja in ga pripraviti na aktivno sodelovanje z drugimi organi v nadaljnjem postopku. V timu si morajo izmenjati informacije o dinamiki nasilja nad otrokom, ki je žrtev nasilja, ter njegovimi posledicami. Interni tim ves čas sodeluje s CSD, policijo in sodiščem. Interni tim mora na koncu sprejeti odločitve o zaključku dela na podlagi evalvacije dela tima, uspešnosti internega tima ter svetovalnega dela z otrokom, ki je žrtev nasilja. Po potrebi interni tim seznani o nasilju nad otrokom tudi ostale delavce v VIZ, če je to potrebno za njihovo nadaljnje delo z otrokom. Prav tako mora tim z ravnateljem načrtovati ukrepe, za preprečevanje morebitnega nasilja, do katerega bi lahko prišlo zaradi obravnave primera. Prav tako se postopek zapisa dogodka in prijave ponovi, če interni tim ugotovi, da je otrok ponovno izpostavljen nasilju. Interni tim mora sprejeti dogovor, kako sodelovati s staršem ali skrbnikom otroka, ki je žrtev nasilja. V primeru sodelovanja s CSD ali drugimi organi se lahko skliče multidisciplinarni tim, ko ima interni tim

za nalogo še, da usklajuje aktivnosti VIZ z aktivnostmi drugih organov v skladu z dogovori na multidisciplinarnem timu, spremljanje dejavnosti CSD, policije in sodišča. Sestanke internega tima mora sklicati vodja tima, na sestankih se pišejo zapisniki, v katerih se zapiše sklepe o dogovorjenih nalogah, njihovih nosilcih in časovnih rokih za izvedbo nalog, ki so na internih timih sprejeti. Zapisnik je uradni dokument. Člani internega tima morajo vse podatke, ki jih pridobijo na sestankih tima, varovati kot zaupne, tudi po koncu delovanja internega tima.

Po zaznavi nasilja nad otrokom si lahko pomagamo tudi s protokolom ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Različni strokovnjaki so podali smernice, kako ob tem ravnati. Ko zaznamo nasilje, je treba intervenirati. Intervencijo (pomoč, reagiranje) v primerih nasilja med vrstniki lahko izvajajo učitelji/vzgojitelji, šolski svetovalni delavci ali oboji v povezavi še s katero od zunanjih institucij. K intervencijskemu modelu štejemo tiste načine odzivanja na nasilje, ki (Pečjak, 2014):

- nudijo pomoč žrtvam nasilja (psihosocialno, pravno),
- žrtvam zagotavljajo umik v varen prostor,
- delajo s povzročitelji (ponujajo pomoč pri spreminjanju agresivnega vedenja),
- usmerjajo VIZ k vzpostavitvi enotnih pravil in postopkov za obravnavo konkretnih primerov medvrstniškega nasilja,
- informirajo VIZ o pristojnosti zunanjih institucij in dolžnosti prijave nasilja zunanjim pristojnim institucijam (policiji, centrom za socialno delo),
- informirajo o nevladnih in vladnih programih pomoči žrtvam in povzročiteljem nasilja. Pomembno je, da takoj interveniramo tako, da zaščitimo otroka, ki je žrtev nasilja. Zaščitimo ga lahko na različne načine, pomembno je, da nasilju ni več izpostavljen. Šele po takojšnji intervenciji načrtujemo nadaljnje delo tako z žrtvijo, povzročiteljem in z opazovalci. Takojšnje ukrepanje izvede vsak zaposleni v VIZ, ki je nasilje zaznal. Procesno intervencijo, ki sledi, v VIZ načrtujemo glede na dogodek, število vpletenih otrok in upoštevajoč kompetence strokovnih delavcev v VIZ (Mugnioni et. al., 2022).

2. OPREDELITEV PROBLEMA

Raziskave obravnave nasilja v vrtcih po Sloveniji sem se lotila iz osebnih razlogov. V vrtcu, kjer sem zaposlena, smo imeli primer spolnega nasilja nad 3-letno deklico. Deklica sicer ni bila v moji skupini, pač pa v sosednji. Ker smo bili na istem vhodu, sem jo vsake štiri tedne sprejela tudi jaz, ker so kolegice iz sosednjih skupin prišle kasneje.

Ko sem jo sprejela, mi je mati deklice dvakrat rekla, da deklico boli spolovilo, ker se je udarila v drog med kolesarjenjem. Ko mi je to prvič povedala, sem sprejela kot nevtralno informacijo. Ko mi je čez štiri tedne rekla isto, sem posumila. O tem sem povedala sodelavki, ki je bila takrat vzgojiteljica v dekličini skupini. Povedala mi je, da s sodelavko že nekaj časa deklico opazujeta, ker je tudi sama začela sumiti, saj je dekličina mati vsaj dvakrat tedensko povedala, da je z dekličinim spolovilom nekaj narobe. Ko sta bili prepričani, da je sum utemeljen, je sodelavka primer prijavila na CSD. Podpirali so jo tako vodilni v našem vrtcu, to je ravnatelj in pomočnica ravnatelja za vrtec, kot tudi svetovalna delavka. Problem je nastal, vsaj za mojo sodelavko, med samim procesom. Obiskovali so jo kriminalisti, morala je na CSD. Najhujše ji je bilo, ko je morala pred starši pričati na sodišču. Starši so ji grozili, klicali so tudi nadrejene. Moram poudariti, da je vrtec v vaškem okolju in se vsi bolj ali manj poznamo. Zadeva se je sicer končala, mati se je zagovarjala, da je le skrbela za dekličino higieno. Mati je prepisala deklico v vrtec v bližnje mesto in tudi naprej v osnovno šolo. Prav tako njihova mlajša hči ne obiskuje več našega vrtca.

Sodelavka, ki je zadevo prijavila, je po koncu dejala, da je bilo to najhujše leto v njeni karieri in da bo v bodoče razmislila, ali bo še prijavila kakršnokoli nasilje nad otrokom. Zato sem se odločila, da zadevo raziščem. Ali strokovne delavke vsakič prijavijo nasilje nad otrokom, ko ga opazijo? Smo zaposlene v vrtcih usposobljene oz. opolnomočene, da to storimo? Z raziskavo bi rada pokazala realno stanje v Sloveniji glede prijav nasilja nad otroki v vrtcih po Sloveniji.

2.1. Raziskovalna vprašanja oz. hipoteze

Z raziskavo želim potrditi ali ovreči naslednje hipoteze:

H1: Več kot 75 % strokovnih delavk v vrtcih po Sloveniji ne prijavlja nasilja nad otroki.

H2: Strokovne delavke v vrtcih v 75 % prepoznajo oblike nasilja nad otroki.

H3: Otroci, nad katerimi se je izvajalo nasilje in so jih strokovne delavke prijavile, so bili deležni zaščite.

H4: Vzgojiteljice pogosteje prijavljajo nasilje kot pomočnice vzgojiteljic.

H5: Strokovne delavke, ki delajo v prvi starostni skupini, pogosteje prijavljajo nasilje kot tiste, ki delajo v drugi starostni skupini.

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

V nalogi sem opravila kvantitativno raziskavo, saj sem problem reševala z anonimno internetno anketo, ki jo je preko internetne strani rešilo 100 strokovnih delavk, ki so zaposlene v vrtcih po Sloveniji. Z izrazom »kvantitativna raziskava« označujemo raziskavo, pri kateri sestavljajo osnovno izkustveno gradivo podatki, dobljeni s standardiziranimi merskimi postopki. Ti podatki, ki jih je mogoče izraziti s števili, pa so potem tudi analizirani s pomočjo matematičnih in statističnih metod. Kvalitativna in kvantitativna raziskava se razlikujeta po svojem poteku, vendar se ne izključujeta, ampak se dopolnjujeta (Mesec, 2010, str. 6).

Deloma je raziskava tudi kvalitativna, saj sem v anketo vključila odprta vprašanja, ki sem jih kvalitativno analizirala.

3.2. Raziskovalni instrument

Za raziskovalni instrument v svoji nalogi sem izbrala anonimno anketo. Anketni vprašalnik sem sestavila iz 21 različnih vprašanj, odprtih in zaprtih. Anketni vprašalnik je bil razdeljen na dva dela. V prvem delu, ki je bil sestavljen iz 7 vprašanj, sem spraševala na splošno o anketirankah: katerega spola so, kakšno vrsto zaposlitve opravljajo v vrtcu, v katerem okolju delajo (v mestnem, primestnem ali vaškem), kolikšna je njihova delovna doba v vrtcu, regija, v kateri so zaposlene, v kateri starostni skupini so delale v šolskem letu 2020/21 ter koliko otrok šteje njihova skupina. V drugem delu pa je bilo 14 vprašanj, ki so se navezovala na moje raziskovanje. Zanimalo me je, ali prepoznajo nasilje nad otrokom, pri koliko otrocih so opazile nasilje, ali je še kdo drug opazil nasilje, ali so se o tem s kom pogovorile, ali jih je oseba, s katero so se pogovarjale, ohrabrila, ali so opaženo nasilje prijavile. Potem se je anketa razdelila na dva dela, in sicer na del, ko so nasilje prijavile, in na drugi del, ko tega niso storile. V prvem delu jih je anketa vprašala, kam so prijavile, ali je otrok doživel ob prijavi zaščito, ali obstaja v njihovi instituciji močna zavezanost k prijavam in kaj bi potrebovale, da bi se ob prijavi okrepile. Če so odgovorile, da nasilja niso prijavile, so sledila vprašanja, zakaj niso prijavile, kaj jih je v celotnem postopku ustavilo, da niso prijavile, ali obstaja v njihovi instituciji močna zavezanost k prijavam in kaj bi potrebovale, da bi se okrepile pri dejanju prijave nasilja nad

otrokom. Anketni vprašalnik sem oblikovala v programu Google, preko svojega elektronskega naslova.

3.3. Populacija in vzorčenje

Populacijo sestavljajo strokovne delavke, zaposlene v vrtcih v Sloveniji. Najprej sem imela namen anketirati zaposlene v vseh vrtcih v Sloveniji in sem poslala vabilo poslala na naslove vrtcev po Sloveniji, vendar je bil odziv zelo slab. Odločila sme se, da anketni vprašalnik delim na Facebook skupini Vzgojiteljice in vzgojitelji Slovenije, kjer je bil odziv veliko boljši. Ko je anketo izpolnilo 100 strokovnih delavk, zaposlenih v vrtcih iz cele Slovenije, sem anketo prenehala deliti. Vzorec je torej neverjetnostni in priložnostni, ker je šlo za anketiranje določene skupine zaposlenih na spletu, in ker so se anketiranke samorekrutirale za sodelovanje v anketi (Kalton in Vehovar, 2001). Vzorec sestavlja 65 vzgojiteljic predšolskih otrok in 34 vzgojiteljic pomočnic, le ena se je opredelila za drugo, kar je verjetno svetovalna delavka ali vodstvena delavka vrtca. Vse strokovne delavke so reševale anketo prostovoljno in anonimno.

3.4. Zbiranje in obdelava podatkov

Pri zbiranju podatkov sem se odločala, ali naj ankete natisnem v čim večjem številu in pošljem po pošti ali naj se poslužim internetnih povezav. Ker imam slabe izkušnje s tiskanimi anketami, sem se odločila za slednje. Prav tako sem 1. 10. 2020 ankete poslala na različne vrtčevske internetne naslove, vendar ni bilo odziva oz. je bil zelo slab. Povezavo na anketo sem tako na koncu poslala v skupino Vzgojiteljice in vzgojitelji Slovenije, ki je na socialnem omrežju Facebook, kjer je bila dostopna od 18. 10. 2020 do 27. 10. 2020.

Anketna vprašanja sem prikazala s pomočjo opisne statistike: frekvence, odstotki, aritmetična sredina, standardni odklon, minimum in maksimum. Odprto vprašanje o tem, če anketiranke niso prijavile nasilja in kako so zavarovale otroka, sem analizirala po metodi kvalitativne metodologije, in sicer sem odgovore kodirala in smiselne odgovore združila v kategorije. Prvo, drugo in tretjo hipotezo sem preverila s pomočjo frekvenčne porazdelitve, četrto in peto hipotezo pa sem preverila s pomočjo hi-kvadrat testa, ki meri povezanost med dvema atributivnima spremenljivkama.

4. REZULTATI IN RAZPRAVA

Z analizo ankete sem prišla do kar nekaj zanimivih ugotovitev. Raziskava sicer ni reprezentativna, vendar je število popolno izpolnjenih anket dovolj veliko, da lahko izvedem nekatere zaključke. V nadaljevanju bom rezultate prikazala s pomočjo tabel in grafov, ki jih bom opisno pojasnila.

Rezultati prve hipoteze so bili pričakovani. O temi nasilja nad otroki sem se odločila pisati ravno zaradi slutnje, da večine primerov nasilja nad otroki nihče ne prijavi. Menim, da je zelo pomembno, da se zavedamo pomembnosti teme, o kateri sem pisala, saj je prijavljanje nasilja nad otroki v vrtcih nam, strokovnim delavcem, moralna in zakonska dolžnost.

4.1. ANALIZA REZULTATOV

Tabela 1: Spol

	Frekvenca	Odstotek
Ženski	100	100,0 %
Moški	0	0,0 %
Skupaj	100	100,0 %

Vse anketiranke so ženske.

Tabela 2: Zaposlitev

	Frekvenca	Odstotek
Vzgojiteljica predšolskih otrok	65	65,0 %
Vzgojiteljica pomočnica	34	34,0 %
Drugo	1	1,0 %
Skupaj	100	100,0 %

Večina anketirank (65,0 %) je vzgojiteljic predšolskih otrok, 34,0 % je vzgojiteljic pomočnic. Najmanjši delež (1,0 %) je odgovoril drugo. Pod drugo je anketiranka navedla delovno mesto svetovalne delavke.

Tabela 3: Delovno okolje

	Frekvenca	Odstotek
Mestno	41	41,0 %
Primestno	23	23,0 %
Vaško	36	36,0 %
Skupaj	100	100,0 %

V mestnem okolju dela 41,0 % anketirank, 36,0 % v vaškem in 23,0 % v primestnem.

Tabela 4: Delovna doba v vrtcu

	Frekvenca	Odstotek
Manj kot 1 leto	3	3,0 %
1–10 let	50	50,0 %
11–20 let	29	29,0 %
21–30 let	8	8,0 %
31–40 let	10	10,0 %
Skupaj	100	100,0 %

Polovica anketirank ima od 1 do 10 let delovne dobe, 29,0 % jih ima 11 do 20 let, 10,0 % pa 31 do 40 let. Od 21 do 30 let delovne dobe ima 8,0 % anketirank. Najmanjši delež anketirank (3,0 %) ima manj kot 1 leto delovne dobe.

Tabela 5: Regija vrtca

	Frekvenca	Odstotek
Pomurska	3	3,0 %
Podravska	13	13,0 %
Koroška	5	5,0 %
Savinjska	8	8,0 %
Zasavska	1	1,0 %
Posavska	7	7,0 %
Jugovzhodna Slovenija	4	4,0 %
Osrednjeslovenska	35	35,0 %
Gorenjska	11	11,0 %
Goriška	6	6,0 %

Primorskonotranjska	3	3,0 %
Obalno-kraška	4	4,0 %
Skupaj	100	100,0 %

Največ anketirank (35,0 %) prihaja iz vrtcev v osrednjeslovenski regiji, 13,0 % iz podravske in 11,0 % iz gorenjske regije. Iz savinjske regije je 8,0 % anketirank, 7,0 % iz posavske, 6,0 iz goriške in 5,0 % iz koroške regije. Enaka deleža anketirank (4,0 %) sta iz obalnokraške regije oziroma jugovzhodne Slovenije. Prav tako sta enaka deleža (3,0 %) iz pomurske oziroma primorskonotranjske regije. Najmanjši delež anketirank (1,0 %) prihaja iz vrtcev zasavske regije.

Tabela 6: Starostna skupina

	Frekvenca	Odstotek
Prva starostna skupina	35	35,0 %
Druga starostna skupina	65	65,0 %
Skupaj	100	100,0 %

V drugi starostni skupini dela 65,0 % anketirank, 35,0 % pa v prvi.

Tabela 7: Velikost skupine

Aritmetična sredina	18,03
Standardni odklon	4,498
Minimum	7
Maksimum	24

Povprečna velikost skupine anketirank je 18,03 otrok s standardnim odklonom 4,498 otrok. Najmanjše število otrok je 7, največje pa 24.

Tabela 8: Znaki nasilja pri otrocih

	Frekvenca	Odstotek
Modrica	76	76,0 %
Nepojasnjena rana	70	70,0 %
Pogosti zlomi	67	67,0 %
Ožganine	73	73,0 %

Poškodba na spolovilu	76	76,0 %
Igra na seksualen način	55	55,0 %
Uporaba sekulariziranih izrazov	42	42,0 %
Nemirnost	64	64,0 %
Trzanje	67	67,0%
Tik	52	52,0 %
Drugo	0	0,0 %

Anketiranke sem vprašala, kaj so znaki nasilja pri otrocih. Za večino (76,0 %) je znak nasilja modrica, enak delež je odgovoril, da je to poškodba na spolovilu, 73,0 % jih je odgovorilo ožganine, za 70,0 % anketirank nepojasnjena rana. Pogosti zlomi je bil odgovor 67,0 % anketirank, enak delež anketirank je odgovoril trzanje, 64,0 % nemirnost. Igra na seksualen način je bil odgovor 55,0 %, tik pa 52,0 %. Najmanjši delež (42,0 %) je izbral odgovor uporaba seksualnih izrazov.

Tabela 9: Število otrok s posledicami nasilja

	Frekvenca	Odstotek
Pri 0 otrocih	40	40,0 %
Pri 1–2 otrocih	54	54,0 %
Pri 3–5 otrocih	6	6,0 %
Skupaj	100	100,0 %

Anketiranke sem povprašala, pri koliko otrocih v skupini so v zadnjih 5 letih zaznale znake nasilja doma. Dobra polovica (54,0 %) je odgovorila pri enem do dveh otrocih, 40,0 % jih ni zaznalo pri nobenem otroku, le 6,0 % pa pri treh do petih otrocih.

Tabela 10: Osebe, ki so opazile znake nasilja

	Frekvenca	Odstotek
Druga strokovna delavka v skupini	54	54,0 %
Strokovna delavka izven skupine	14	14,0 %
Svetovalna delavka	18	18,0 %
Starši drugih otrok	4	4,0 %
Nihče drug	43	43,0 %

Anketiranke sem povprašala tudi, kdo drug je še opazil znake nasilja nad otrokom. Druga strokovna delavka v skupini je bil odgovor 54,0 % anketirank, 43,0 % jih je odgovorilo, da ni opazil nihče drug. Svetovalna delavka je bil odgovor 18,0 %, 14,0 % pa jih je odgovorilo strokovna delavka izven skupine. Najmanjši delež (4,0 %) je odgovoril, da so opazili straši drugih otrok.

Tabela 11: Pogovor

	Frekvenca	Odstotek
Da	63	63,0 %
Ne	37	37,0 %
Skupaj	100	100,0 %

Anketiranke smo vprašali, ali so se s kom pogovorile. Večina (63,0 %) je odgovorila pritrdilno, 37,0 % pa nikalno.

Tabela 12: Hrabrenje k prijavi

	Frekvenca	Odstotek
Da	34	34,0 %
Ne	66	66,0 %
Skupaj	100	100,0 %

Anketiranke, ki so se s kom pogovorile, sem vprašala, ali jih je ta oseba hrabrila, naj nasilje prijavijo naprej. Večina (66,0 %) jih je odgovorila ne, le 34,0 % jih je odgovorilo da.

Tabela 13: Prijava nasilja

	Frekvenca	Odstotek
Da	29	29,0 %
Ne	71	71,0 %
Skupaj	100	100,0 %

Zanimalo me je, ali so anketiranke nasilje tudi prijavile. Kar 71,0 % anketirank nasilja ni prijavilo, le 29,0 % je nasilje prijavilo.

Tabela 14: Način prijave

	Frekvenca	Odstotek
CSD	12	12,0 %
Policija	3	3,0 %
Svetovalna služba	22	22,0 %
Nadrejeni	21	21,0 %
Drugo	0	0,0 %

Anketiranke, ki so nasilje prijavile, sem vprašala, kam so prijavile nasilje. Svetovalni službi je nasilje prijavilo 22,0 % anketirank, 21,0 % jih je prijavilo nadrejenim, 12,0 % pa CSD-ju. Najmanjši delež (3,0 %) je nasilje prijavil policiji.

Tabela 15: Zaščita otroka po prijavi

	Frekvenca	Odstotek
Da, policija je uvedla postopek zaščite otroka.	2	6,9 %
Da, CSD je uvedel postopek zaščite otroka.	4	13,8 %
Da, klicana sem bila na multidisciplinarni tim.	4	13,8 %
Da, nadrejeni je obvestil policijo oz. CSD.	12	41,1 %
Ne nič se ni zgodilo.	3	10,3 %
Ne vem, niso me obvestili.	3	10,3 %
Drugo	1	3,4 %
Skupaj	29	100,0 %

Anketiranke, ki so prijavile nasilje, sem povprašala, ali je bil otrok po prijavi deležen zaščite. Skoraj polovica anketirank (41,1 %) je odgovorila, da je nadrejeni obvestil policijo oziroma CSD. Enaka deleža anketirank (13,8 %) sta odgovorila, da so klicale multidisciplinarni tim oziroma da je CSD uvedel postopek za zaščito otroka. Prav tako sta enaka deleža anketirank (10,3 %) odgovorila, da se ni zgodilo nič oziroma da niso bile obveščene, 6,9 % jih je odgovorilo, da je policija uvedla postopek za zaščito otroka. Najmanjši delež anketirank (3,4 %) je odgovoril drugo. Kot drugo so anketiranke navedle, da je socialna delavka klicala starše.

Tabela 16: Močna zavezanost k prijavi nasilja v instituciji

	Frekvenca	Odstotek
Da, vodstvo nas spodbuja k prijavi.	7	7,0 %
Da, s strani vodstva dobim potrebno podporo.	17	17,0 %
Da, nudijo mi dodatno možnost supervizije.	2	2,0 %
Ne, o tem se pri nas ne govori.	1	1,0 %
Ne, vodstvo ne podpira prijav.	4	4,0 %
Ne, nisem dobila podpore kolektiva.	2	2,0 %
Drugo	0	0,0 %

Anketiranke, ki so prijavile nasilje, sem prav tako vprašala, ali obstaja v njihovi instituciji močna zavezanost k prijavi nasilja. S strani vodstva dobi potrebno podporo 17,0 % anketirank, 7,0 % anketirank vodstvo spodbuja k prijavi. Vodstvo ne podpira prijav je bil odgovor 4,0 % anketirank. Enaka deleža anketirank (2,0 %) sta odgovorila, da niso dobile podpore kolektive oziroma da jim nudijo dodatno možnost supervizije.

Tabela 17: Okrepitev pri dejanju prijave

	Frekvenca	Odstotek
Več izobraževanj na to temo.	13	13,0 %
Jasni in nedvoumni postopki prijave.	23	23,0 %
Jasno sporočilo v instituciji, da je prijava nujna.	19	19,0 %
Zagotovljena psihosocialna podpora ob prijavi.	12	12,0 %
Podpora kolektiva.	14	14,0 %
Legitimna tema.	2	2,0 %

Anketiranke, ki so prijavile nasilje, sem vprašala, kaj bi potrebovale, da bi se okrepile pri dejanju prijave. Jasni in nedvoumni postopki prijave bi okrepili 23,0 % anketirank, jasno sporočilo v instituciji, da je prijava nujna, 19,0 %, podpora kolektiva pa 14,0 % anketirank. Več izobraževanja na to temo je bil odgovor 13,0 %, zagotovljena psihosocialna podpora ob prijavi pa 12,0 %. Najmanjši delež anketirank (2,0 %) je izbral odgovor legitimna tema.

Na koncu sem anketiranke, ki so prijavile nasilje, povprašala, ali bi rade še kaj dodale. Anketiranke so dodale:

- Družina otroka je v obravnavi CSD že dlje časa in mi moje prijave niso zamerili. Preko mediacij iščemo rešitve za otroka in starše.
- Ko nasilje prijaviš in prideš na sodišče, si kot vzgojitelj izpostavljen. Jaz sem doživela, da so me odvetniki malone raztrgali z vprašanji.
- Starši ostali skupaj, otrok zapustil vrtec, ne vem, kakšna je situacija danes, upam, da center spremlja družino.
- Število nasilja vseh oblik se vsako leto viša. Ker imam do nasilja ničelno toleranco in sem etično in moralno dolžna zaščititi otroka ter ustrezno odreagirati. Edino me pri celem postopku zmoti delovanje preiskovalnega sodišča.
- V zadnjih letih nasilja v družini nisem (nismo) opazili, pač pa je v 38 letih mojega dela v vrtcu bilo nekaj prijav. Ena prijava je bila zelo težka, povzročitelj je bil obsojen, odrejena mu je bila prepoved približevanja, ker je grozil tudi strokovnim delavkam.
- Vodstvo se vede, kot da se njih to ne tiče.

Tabela 18: Razlog za neprijavo nasilja

	Frekvenca	Odstotek
Strah me je.	7	7,0 %
Ni se mi zdelo dovolj resno.	8	8,0 %
Pomenila sem se s starši otroka.	21	21,0 %
Nimam podpore nadrejenih.	16	16,0 %
Ne vem, kako prijaviti in komu.	6	6,0 %
Ni moja stvar.	3	3,0 %
Drugo	36	36,0 %

Anketiranke, ki nasilja niso prijavile, sem vprašala, zakaj ga niso prijavile. Največ (36,0 %) jih je izbralo odgovor drugo, 21,0 % se jih je pomenilo s starši otroka, 16,0 % jih je odgovorilo, da nimajo podpore nadrejenih, 8,0 % se ni zdelo dovolj resno, 7,0 % anketirank je strah, 6,0 % anketirank ne ve, kako prijaviti in komu. Najmanjši delež anketirank (3,0 %) je odgovoril, da to ni njihova stvar. Anketiranke, ki so odgovorile drugo, so navedle, da imajo občutek, da jih nihče ne bo jemal resno, da je otroka obravnavala zunanja socialna služba, da nasilja niso prijavile zaradi slabih izkušenj sodelavk ali pa nasilja še niso opazile.

Tabela 19: Drug način zavarovanja otroka

	Frekvenca	Odstotek
Spravila dokaze	2	3,6 %
Pogovor s starši	20	36,4 %
Odredba sodišča	2	3,6 %
Nasilja nisem opazila	20	36,4 %
Čustvena opora otroku	3	5,5 %
Pogovor z otrokom	4	7,3 %
Pogovor s sodelavkami	4	7,3 %
Skupaj	55	100,0 %

Pri anketirankah, ki nasilja niso prijavile, sem raziskovala, ali so kljub temu, da nasilja niso prijavile, kako zavarovale otroka. Enaka deleža anketirank (36,4 %) sta odgovorila, da so opravile pogovor s straži oziroma nasilja niso opazile. Prav tako sta enaka deleža anketirank (7,3 %) odgovorila, da so opravile pogovor z otrokom oziroma s sodelavkami, 5,5 % jih je nudilo čustveno oporo otroku. Najmanjša deleža anketirank (3,6 %) sta odgovorila, da so spravile dokaze oziroma pridobile odredbo sodišča.

Tabela 20: Razlog za neprijavo v celotnem postopku

	Frekvenca	Odstotek
Nimam podpore znotraj kolektiva.	12	12,0 %
Bojim se vpletenosti v preiskavo (zaslišanje na policiji ...).	15	15,0 %
Bojim se pričanja na sodišču.	9	9,0 %
Bojim se groženj povzročitelja nasilja.	17	17,0 %
Imam slabe izkušnje iz preteklosti ob prijavi.	1	1,0 %
Družino poznam in se mi zdi v redu.	2	2,0 %
Nimam dovolj dokazov, da gre za dovolj hudo nasilje, da bi ga prijavila.	39	39,0 %
Bojim se, da bi potem otroka izpisali iz vrtca.	4	4,0 %
Drugo	19	19,0 %

Anketiranke, ki nasilja niso prijavile, sem vprašala, kaj jih v celotnem postopku prijave ustavlja, da prijave ne podajo. Največ anketirank (39,0 %) je odgovorilo, da nimajo dovolj dokazov, da gre za dovolj hudo nasilje, da bi ga prijavile. Odgovor drugo je izbralo 19,0 % anketirank, 17,0

% se jih boji groženj povzročitelja nasilja, 15,0 % pa vpletenosti v preiskavo. Podpore znotraj kolektiva nima 12,0 % anketirank, 9,0 % se jih boji pričanja na sodišču, 4,0 % pa, da bi bil otrok potem izpisan iz vrtca. Družino pozna 2,0 % anketirank in se jim ta zdi v redu. Najmanjši delež anketirank (1,0 %) ima slabe izkušnje iz preteklosti ob prijavi. Anketiranke, ki so odgovorile z drugo, so navedle, da menijo, da pristojne institucije niso učinkovite pri svojem delu, da ne dobijo zaščite kot priča, oziroma da nasilja še niso opazile.

Tabela 21: Močna zavezanost k prijavi nasilja v instituciji

	Frekvenca	Odstotek
Da, vodstvo nas spodbuja k prijavi.	17	17,0 %
Da, s strani vodstva dobim potrebno podporo.	27	27,0 %
Da, nudijo mi dodatno možnost supervizije.	13	13,0 %
Ne, o tem se pri nas ne govori.	14	14,0 %
Ne, vodstvo ne podpira prijav.	8	8,0 %
Ne, nisem dobila podpore kolektiva.	8	8,0 %
Drugo	11	11,0 %

Anketiranke, ki nasilja niso prijavile, sem prav tako vprašala, ali obstaja v njihovi instituciji močna zavezanost k prijavi nasilja. S strani vodstva dobi potrebno podporo 27,0 % anketirank, 17,0 % anketirank vodstvo spodbuja k prijavi, 14,0 % jih je odgovorilo, da se o tem pri njih ne govori. Dodatno možnost supervizije nudijo 13,0 % anketirank, 11,0 % jih je odgovorilo z drugo. Enaka deleža anketirank (8,0 %) sta odgovorila, da vodstvo ne podpira prijav oziroma da niso dobile podpore kolektiva. Anketiranke, ki so odgovorile drugo, so navedle, da ne dobijo dovolj podpore s strani vodstva, da se najprej pogovorijo s straši, da primera nasilja še niso imele.

Tabela 22: Okrepitev pri dejanju prijave

	Frekvenca	Odstotek
Več izobraževanj na to temo.	46	46,0 %
Jasni in nedvoumni postopki prijave.	46	46,0 %
Jasno sporočilo v instituciji, da je prijava nujna.	33	33,0 %
Zagotovljena psihosocialna podpora ob prijavi.	36	36,0 %
Podpora kolektiva.	34	34,0 %
Legitimna tema.	7	7,0 %

Raziskovala sem, kaj bi potrebovale anketiranke, ki nasilja niso prijavile, da bi se okrepile pri dejanju prijave. Enaka deleža anketirank (46,0 %) sta odgovorila, da bi si želele več izobraževanj na to temo ter jasne in nedvoumne postopke prijave, 36,0 % anketirank bi si želelo zagotovljeno psihosocialno podporo ob prijavi, 34,0 % pa podporo kolektiva. Jasno sporočilo v instituciji, da je prijava nujna, si želi 33,0 % anketirank. Najmanjši delež anketirank (7,0 %) je izbral odgovor legitimna tema.

Na koncu sem anketiranke, ki niso prijavile nasilja, povprašala, ali bi rade še kaj dodale. Anketiranke so dodale:

- Anketa ni oblikovana za primer, ko nimaš izkušenj s takim otrokom – predvideva, da je imel vsak, ki jo izpolnjuje, v zadnjih petih letih tako izkušnjo. V svojih 26. letih sem imela tako izkušnjo le enkrat in če bi bila anketa zastavljena drugače, bi bili tudi odgovori popolnoma drugačni.
- Dovolj žalostno je to, da se tam, ko bi se morali, ljudje začnejo naenkrat brigati le zase. Ne zanima jih zgodba žrtve. Samo čakajo, da leto mine in gre otrok iz skupine. S tem, ko so tiho, delajo škodo otroku (žrtvi).
- Kljub temu da še nisem zaznala nasilja pri otrocih, se zavedam, da se dogaja in si želim obiskati izobraževanje s podporo pri zaznavanju težav in pravilnemu ukrepanju za zaščito otroka.
- Nasilja nad otroki je vedno več, ne le fizičnega, tudi psihičnega. Nujno bi bilo sprejeti ukrepe, ki bi nam, vzgojiteljem, omogočali kompetence in podporo pri reševanju te hude problematike.
- Tema je še vedno prevelik tabu.
- Težko je določiti, kdaj gre za nasilje (če to ni tako očitno, kot so poškodbe). Ko gre večkrat za verbalno nasilje, fizično ali spolno nasilje je pa precej prikrito, je v vrtcu težko dokazati. Še posebej, ko gre za mlajše otroke, ki se težje izražajo.
- Včasih je nasilje zelo težko prepoznati. Ali pa nastane dvorezni meč. V našem primeru je šlo za "eno čez rit" in ustrahovanje, ker starši niso znali reagirati drugače. Po pogovorih, nasvetih, poslušanju drugih strokovnjakov in nas se je zadeva umirila, starša reagirata drugače, otroka spoštujeta. V tem primeru se bojim, da bi prijava sprožila nasprotni učinek, ker bi se starša počutila ogrožena.
- Všeč mi je tema mag. naloge. Premalo se govori o tem.

- Vsekakor smo premalo ozaveščeni, na kakšen način lahko prepoznamo različne vrste nasilja, ki se dogajajo nad otroki.

4.2. PREVERJANJE HIPOTEZ

H1: Več kot 75 % strokovnih delavk v vrtcih po Sloveniji ne prijavlja nasilja nad otroki.

Tabela 23: Prijava nasilja

	Frekvenca	Odstotek
Da	29	29,0 %
Ne	71	71,0 %
Skupaj	100	100,0 %

Zanimalo me je, ali so anketiranke nasilje tudi prijavile. Kar 71,0 % anketirank nasilja ni prijavilo, le 29,0 % je nasilje prijavilo.

Prvo hipotezo lahko sprejemem, kar pomeni, da več kot 75 % strokovnih delavk v vrtcih po Sloveniji nasilja nad otroki ne prijavi.

Pri drugi hipotezi me je zanimalo, ali strokovne delavke poznajo oz. prepoznajo oblike nasilja nad otroki. Zanimivo se mi zdi, da v bistvu ni problem v tem, da strokovne delavke ne bi prepoznale nasilja in zato ne bi prijavile. Izkazalo se je, da nasilje v veliki večini prepoznajo.

H2: Strokovne delavke v vrtcih prepoznajo oblike nasilja nad otroki.

Tabela 24: Znaki nasilja pri otrocih

	Frekvenca	Odstotek
Modrica	76	76,0 %
Nepojasnjena rana	70	70,0 %
Pogosti zlomi	67	67,0 %
Ožganine	73	73,0 %
Poškodba na spolovilu	76	76,0 %
Igra na seksualen način	55	55,0 %
Uporaba sekulariziranih izrazov	42	42,0 %
Nemirnost	64	64,0 %
Trzanje	67	67,0 %

Tik	52	52,0 %
Drugo	0	0,0 %

Anketiranke sem vprašala, kaj so znaki nasilja pri otrocih. Za večino (76,0 %) je znak nasilja modrica, enak delež je odgovoril, da je to poškodba na spolovilu, 73,0 % jih je odgovorilo ožganine, za 70,0 % anketirank nepojasnjena rana. Pogosti zlomi je bil odgovor 67,0 % anketirank, enak delež anketirank je odgovoril trzanje, 64,0 % nemirnost. Igra na seksualen način je bil odgovor 55,0 %, tik pa 52,0 %. Najmanjši delež (42,0 %) je izbral odgovor uporaba seksualnih izrazov.

Drugo hipotezo sprejemem, kar pomeni, da strokovne delavke v vrtcih prepoznajo oblike nasilja nad otroki.

Pri tretji hipotezi sem bila nad rezultatom vesela, saj si vsi želimo, da bi bile žrtve nasilja ustrezno zaščitene, ko se jih enkrat prijavi. Iskreno povedano, pri tej hipotezi nisem vedela, kakšni bodo rezultati.

H3: Otroci, nad katerimi se je izvajalo nasilje in so jih strokovne delavke prijavile, so bili deležni zaščite.

Tabela 25: Zaščita otroka po prijavi

	Frekvenca	Odstotek
Da, policija je uvedla postopek zaščite otroka.	2	6,9 %
Da, CSD je uvedel postopek zaščite otroka.	4	13,8 %
Da, klicana sem bila na multidisciplinarni tim.	4	13,8 %
Da, nadrejeni je obvestil policijo oz. CSD.	12	41,1 %
Ne nič se ni zgodilo.	3	10,3 %
Ne vem, niso me obvestili.	3	10,3 %
Drugo	1	3,4 %
Skupaj	29	100,0 %

Anketiranke, ki so prijavile nasilje, sem povprašala, ali je bil otrok po prijavi deležen zaščite. Skoraj polovica anketirank (41,1 %) je odgovorila, da je nadrejeni obvestil policijo oziroma CSD. Enaka deleža anketirank (13,8 %) sta odgovorila, da so klicale multidisciplinarni tim oziroma da je CSD uvedel postopek za zaščito otroka. Prav tako sta enaka deleža anketirank

(10,3 %) odgovorila, da se ni zgodilo nič oziroma da niso bile obveščene, 6,9 % jih je odgovorilo, da je policija uvedla postopek za zaščito otroka. Najmanjši delež anketirank (3,4 %) je odgovoril drugo. Kot drugo so anketiranke navedle, da je socialna delavka klicala starše.

Tretjo hipotezo sprejemem, kar pomeni, da so bili otroci, nad katerimi se je izvajalo nasilje in so jih strokovne delavke prijavile, deležni zaščite.

Rezultati predzadnje hipoteze so bili nekako pričakovani, čeprav sta v današnjem času poklica vzgojiteljice in vzgojiteljice pomočnice dosti bolj enakopravna, kot je bilo to v preteklosti. Vzgojiteljice pomočnice prav tako soustvarjajo program z vzgojiteljicami, načrtujejo v tandemu in prav tako izvajajo program.

H4: Vzgojiteljice pogosteje prijavljajo nasilje kot pomočnice vzgojiteljic.

Tabela 26: Hi-kvadrat za prijavo nasilja nad otrokom in vrsto zaposlitve

			Ali ste nasilje nad otrokom prijavili?		Skupaj	Hi-kvadrat	Sig.
			Da	Ne			
Vrsta zaposlitve:	Vzgojiteljica predšolskih otrok	f	22	43	65	5,541	0,043
		%	33,8 %	66,2 %	100,0 %		
		f					
	Vzgojiteljica pomočnica	f	6	28	34		
		%	17,6 %	82,4 %	100,0 %		
		f					
	Drugo: svetovalna delavka v vrtcu	f	1	0	1		
		%	100,0 %	0,0 %	100,0 %		
		f					
Skupaj		f	29	71	100		
		%	29,0 %	71,0 %	100,0 %		
		f					

Hi-kvadrat znaša 5,541 in je statistično značilen (sig. < 0,05), kar pomeni, da se prijava nasilja nad otrokom statistično značilno razlikuje glede na vrsto zaposlitve. Nasilje nad otrokom je prijavilo 33,8 % vzgojiteljic predšolskih otrok, 17,6 % vzgojiteljic pomočnic in ena (100 %) svetovalna delavka v vrtcu.

Četrto hipotezo sprejemem, kar pomeni, da vzgojiteljice pogosteje prijavljajo nasilje kot pomočnice vzgojiteljic.

Rezultati pete hipoteze so me bolj presenetili, kajti pričakovala bi, da v prvi starostni skupini (1–3 let) strokovne delavke lažje prepoznajo nasilje nad otrokom, kot strokovne delavke v drugi starostni skupini (3–6 let), vsaj fizično nasilje, ko so vidne modrice in poškodbe. Je pa res, da je pri starejšem otroku lažje prepoznati psihično nasilje. Do pridobljenih končnih rezultatov nisem vedela odgovora na svojo hipotezo.

H5: Strokovne delavke, ki delajo v prvi starostni skupini pogosteje prijavljajo nasilje, kot tiste, ki delajo v drugi starostni skupini.

Tabela 27: Hi-kvadrat za prijavo nasilja nad otrokom in starostna skupina, v kateri so anketiranke zaposlene

			Ali ste nasilje nad otrokom prijavili?		Skupaj	Hi-kvadrat	Sig.
			Da	Ne			
V kateri starostni skupini delate:	Prva starostna skupina	f	10	25	35	0,005	0,945
		%	28,6 %	71,4 %	100,0 %		
	Druga starostna skupina	f	19	46	65		
		%	29,2 %	70,8 %	100,0 %		
		f					
		%					
Skupaj		f	29	71	100		
		%	29,0 %	71,0 %	100,0 %		
		f					

Hi-kvadrat znaša 0,005 in ni statistično značilen ($\text{sig.} > 0,05$), kar pomeni, da se prijava nasilja nad otrokom statistično značilno ne razlikuje glede na starostno skupino, v kateri so anketiranci zaposleni. Nasilje nad otrokom je prijavilo 28,6 % anketirank, ki poučujejo prvo starostno skupino, in 29,2 % anketirank, ki poučujejo drugo starostno skupino.

Peto hipotezo zavrnem, kar pomeni, da ne velja, da strokovne delavke, ki delajo v prvi starostni skupini, pogosteje prijavljajo nasilje, kot tiste, ki delajo v drugi starostni skupini.

5. RAZPRAVA

Skozi zgodovino lahko vidimo, da je nasilje obstajalo že davno in obstaja še danes. Kar se je spremenilo v vsem času, je le toleranca do tega. Če je bilo včasih vzgojno, da je bil otrok kaznovan s tepežem, je danes takšno ravnanje nespremenljivo. Kot rečeno, je danes nasilje v družinah še vedno prisotno, največje žrtve pa so navadno otroci. Pri prepoznavanju in pomoči otrokom igrata veliko vlogo vrtec in šola. Kot sem že omenila, se je občutljivost na nasilje skozi čas spreminjala. Tako smo v Sloveniji razvili zelo dobro zakonodajo za preprečevanje nasilja v družini. Naloga vseh institucij pa je, da sistem zaščite deluje celostno, usklajeno in učinkovito, saj je zakon lahko dober le, če se dobro izvaja. Prav tako se moramo zavedati, da mora imeti žrtev občutek varnosti in zaupanja (Muršič et. al., 2021).

Na začetku ankete, v splošnem delu, sem postavila splošna vprašanja. Tako sem dobila podatke, da so vse anketiranke ženskega spola, večina vprašanih je diplomiranih vzgojiteljic, največ jih prihaja iz mestnega okolja. Prav tako ima največ strokovnih delavk, ki so odgovarjale na anketo, 1–10 let delovne dobe in dela v drugi starostni skupini, to je v skupinah, kjer so otroci stari od 3–6 let.

V drugem sklopu ankete sem se osredotočila na nasilje, vzroke, posledice nasilja nad otroki in kako strokovne delavke v vrtcih reagirajo, ko to opazijo pri otroku. Tako sem anketiranke vprašala, kakšni so znaki nasilja nad otroki, in izvedela, da je za večino to modrica, poškodba na spolovilu, ožganine, nepojasnjena rana, trzanje, nemirnost, igra na seksualni način, tik, najmanj anketirank pa je izbralo odgovor uporaba seksualnih izrazov. Kljub temu, da opazimo posamezne znake pri otroku, Filipčič (2011) opozarja, da moramo biti skrajno previdni, saj so posamezni znaki lahko posledica tudi drugih okoliščin in ne le nasilja v družini. V anketi me je prav tako zanimalo, kdo je opazil znake nasilja pri otroku, in večina anketirank je odgovorila, da je bila to strokovna delavka v skupini otroka. Zanimalo me je, ali so se o tem s kom pogovorile, in večina je odgovorila z da. Na vprašanje, ali jih je oseba ohrabila, da nasilje prijavijo, je večina odgovorila ne. Najpomembnejša ugotovitev moje ankete je bila, da strokovne delavke v vrtcih ne prijavljajo nasilja nad otrokom, ko ga prepoznajo. Tako je kar 71 % vprašanih odgovorilo, da nasilja ne prijavijo, kljub temu da nas *Pravilnik o obravnavi nasilja v VIZ* in pa *ZPND* v svojih osnovnih izhodiščih obvezuje k ničelni toleranci do nasilja. To pomeni, da se mora zaposleni v VIZ odzvati na vsakršno opaženo, povedano ali videno nasilje pri otroku. Izhajajoč iz tega, se otroku, ki o nasilju spregovori, verjame in zaupa. Prav

tako osebi, ki je nasilje v družini zaznala in o njem spregovorila. (*Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za VIZ*, 2009). Zakaj je temu tako, je slaba četrтина anketirank odgovorila, da se je s starši pomenila sama. Kar 16 % anketirank je odgovorilo, da nima podpore nadrejenih. Zelo velik odstotek, in sicer 6 % anketirank, ne ve komu in kako naj bi nasilje nad otrokom prijavilo.

V tretjem delu se je raziskava razdelila na dva dela, kjer so najprej odgovori anketirank, ki so nasilje nad otrokom prijavile, sledijo pa odgovori anketirank, ki tega niso storile. Rezultati ankete so tudi pokazali, da v institucijah, kjer so strokovne delavke prijavile nasilje nad otrokom, ni močne zavezanosti k prijavi nasilja. Anketiranke, ki so prijavile nasilje, so povedale, da bi potrebovale naslednje okrepitve ob dejanju prijave: postopki naj bodo bolj jasni in nedvoumni, institucija bi morala imeti jasno sporočilo, da je prijava nujna, potrebovale bi več izobraževanj na temo prijave, ob prijavi bi potrebovale psihosocialno podporo. Prav tako strokovne delavke, ki so nasilje nad otrokom prijavile, potrebujejo več podpore s strani svojega kolektiva. Anketiranke, ki nasilja niso prijavile, so podale naslednje odgovore za vzrok neprijave: v večini primerov se je anketiranka sama pomenila s starši otroka, prav tako so odgovorile, da nimajo podpore vodstva pri prijavi, nekaterim se ni zdela situacija dovolj resna za prijavo, kar nekaj anketirank, in sicer 7 %, je povedalo, da jih je strah. Pri anketirankah, ki nasilja niso prijavile, sem vseeno raziskovala, ali so otroka kljub temu zavarovale. Odgovorile so, da so se pogovorile s starši, enak delež anketirank, in sicer 20 % anketirank, je odgovorilo, da nasilja niso opazile. Prav tako sta enaka deleža anketirank (7,3 %) odgovorila, da so pogovor opravile z otrokom oz. sodelavkami. Tudi v tej skupini sem anketiranke vprašala, ali obstaja v njihovi instituciji močna zavezanost k prijavi nasilja. S strani vodstva jih je dobilo podporo le 27 % anketirank, kar še vedno kaže, da večina nima podpore vodstva. Raziskovala sem, kaj bi anketiranke, ki nasilja niso prijavile, potrebovale, da bi se ob dejanju prijave okrepile, in jih je enak delež (46 %) odgovorilo, da bi si želelo več izobraževanj na to temo ter jasne in nedvoumne postopke prijave. 36 % anketirank bi si želelo zagotovljeno psihosocialno podporo ob prijavi, 34 % pa podporo kolektiva.

6. SKLEPI

Temeljne ugotovitve oz. sklepi raziskave v okviru mojega magistrskega dela so:

- Strokovne delavke poznajo znake nasilja nad otrokom.
- Večina strokovnih delavk je v zadnjih petih letih zaznala nasilje nad otrokom vsaj pri enem otroku.
- Nasilje nad otrokom opazijo strokovne delavke pri otroku v svoji skupini.
- Po zaznavi nasilja nad otrokom in kasnejšim pogovorom s sodelavko oz. nadrejenim oseba ne dobi ohrabitve za prijavo s strani sogovornika.
- Večina strokovnih delavk ob zaznavi nasilja nad otrokom le-tega ne prijavi.
- Strokovne delavke v večini ne dobijo podpore vodstva za prijavo nasilja nad otrokom.
- Strokovne delavke ne dobijo podpore kolektiva za prijavo nasilja nad otrokom.
- Strokovne delavke v vrtcih potrebujejo več izobraževanj na temo preprečevanja nasilja nad otroki.
- Strokovnim delavkam v vrtcih postopki prijave niso jasni ter so jim dvoumni.
- Strokovne delavke v vrtcih menijo, da sporočilo institucijam ni dovolj jasno, da je prijava nasilja nad otrokom nujna.
- Strokovne delavke v vrtcih potrebujejo ob prijavi psihosocialno pomoč.
- Ob prijavi nasilja so strokovne delavke na sodiščih preveč izpostavljene.
- V vrtcih je težko dobiti dovolj dokazov za nasilje nad otrokom, sploh ko gre za mlajše otroke, ki imajo še težave z govorom in izražanjem.
- Strokovne delavke se bojijo groženj povzročitelja nasilja.

7. PREDLOGI

V nadaljevanju podajam predolge za nadaljnje raziskovanje in delo na področju preprečevanja nasilja nad otroki v Sloveniji, ki sem jih sestavila na podlagi rezultatov ankete.

Predlagam, da bi bili v vzgojno-izobraževalnih zavodih vsako leto seminarji na temo prijave nasilja nad otrokom, ki bi bili za zaposlene obvezni, tako kot je obvezno varstvo pri delu. Da ne bi bilo preveč obremenjujoče, je lahko tudi spletni seminar, ki bi bil vnaprej posnet in bi ga moral zaposleni pogledati. V teh seminarjih bi udeleženci izvedeli o vseh postopkih, o načinu prijave nasilja nad otrokom. Prav tako bi bili seminarji obvezni za vodstveni kader, saj so anketiranke kar v 16 % odgovorile, da nimajo podpore nadrejenih. Po poslušanju seminarja, če bi bil ta preko Zooma, bi morali poslati odgovorni instituciji kratko evalvacijo, s katero bi videli, da so se izobraževanja res vsi udeležili.

Naslednji predlog je, da bi anketo o temi nasilja nad otroki poslali v vse vrtce po Sloveniji in bi morali vsi odgovoriti na zastavljena vprašanja. Tako bi dobili več odgovorov, s pomočjo katerih bi ugotovili, ali je določena situacija drugačna v vaškem ali mestnem okolju. Prav tako bi lahko primerjali odgovore glede na starost in delovno dobo udeleženk.

Za nadaljnje raziskovanje predlagam tudi, da je anketni vprašalnik zastavljen z več opisnih vprašanj. Analiza podatkov bi bila sicer zahtevnejša, vendar bi dobili bolj natančne in uporabne odgovore.

8. VIRI IN LITERATURA

1. Alaniz, R. in De Los Santos, E. (2018). The effects of domestic violence on children: How school leanders can transform the outcome. *International journal of education and social science*, 5, št. 1, str. 5–15.
2. Aničić K., Lešnik Mugnaioni D., Plaz M., Vanček N., Verbnik Dobnikar T., Veselič Š., Zabukovec Kerin K., *Nasilje – nenasilje* (2002). I2 d.o.o., Ljubljana.
3. Aničić, K., Horvat Svetičič, T., Horvat, T. in Sušnik, A. (2017). *Nasilje nad otroki: strokovne smernice za delo z otroki, ki doživljajo zanemarjanje in/ali nasilje*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
4. Bahovec, E. (2011). *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
5. Bragg, L. (2003). *Child protection in families experiencing domestic violence*. Washington, DC: Children's bureau, Administration for children and families, U.S. Department of health and human services.
6. Berne, E. (2012). *Katero igro igraš?: temeljna knjiga o psiholoških igrah v medčloveških odnosih*. Ljubljana; Inštitut za psihoterapijo transakcijske analize.
7. Brajovič, T. (2010). Ocenjevanje otrokovega zgodnjega razvoja. *Psihološka obzorja*, 19 (1), 123–134.
8. Brown S., Earlam C., Race P., *500 nasvetov za učitelje* (2001). *Priročnik za vzgojitelje, učitelje in svetovalne delavce za učinkovito delo v vzgoji in izobraževanju*. Educy d.o.o., Ljubljana.
9. Crosson-Tower, C. (2003). *The role od educators in preventing and responding to child abuse and neglect*. Washington, DC: U.S. Department of health and human services, Children's Bureau.
10. Cousins, M. in Callary, M. (2009). Domestic violence: an important social issue for schools, *TEACH journal of christian education*, 3, št. 1, str. 10–14.
11. Čas, M. (2008). *Socialne interakcije v vrtcu*. Ljubljana: Supra.
12. Čotar Konrad, S. (2010). *Razvojna psihologija*. Koper: Pedagoška fakulteta.
13. Domiter Protner K. (2014), *Zloraba otrok v družini, Možnosti ukrepanja*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.
14. Domiter Protner, K. (2011). Vloga šole pri prepoznavanju izpostavljenosti otrok nasilju v družini. *Socialno delo*, 50, št. 5, str. 317–327.

15. Domiter Protner, K. (2012). Težavnost opredelitev različnih oblik zlorabe otrok v družini. *Socialno delo*, 51, št. 6, str. 379–387.
16. Domiter Protner, K. (2014). *Zloraba otrok v družini: možnosti ukrepanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
17. Društvo za nenasilno komunikacijo. (b. l.). Dostopno na: <https://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju/kaj-je-nasilje.html> (pridobljeno 4. 9. 2023).
18. Filipčič K., Klemenčič I., *Obravnavanje nasilja v družini. Priročnik za zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih*. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana 2011.
19. Filipčič K., Šelih A., *Otrokove pravice v Sloveniji: sedanje stanje in izzivi za prihodnost*. Mat-format d.o.o., Ljubljana 2015.
20. Filipčič, K. (2019). Ogrožen otrok v labirintu pravnih pravil. V: V. Leskošek, T. Kodele in N. Mešl (ur.), *Zaščita otrok pred nasiljem in zanemarjanjem v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani, str. 37–59.
21. Horvat D., Lešnik Mugnaioni D., Plaz M., *Psihosocialno pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje: priročnik*. Društvo SOS telefon, Ljubljana 2004.
22. Hvala, E. (2008). Kaj pa šola? Vloga šole pri obravnavanju nasilja v družini. V: Z. Pavlovič, K. Filipčič, in T. Rutar Leban (ur.), *Detekcija in reakcija na pojave slabega ravnanja z otrokom – novo obdobje?* Ljubljana: Pedagoški inštitut, str. 16–26.
23. Kalton, G. & Vehovar, V. (2001). *Vzorčenje v anketah*. Ljubljana: Založba FDV. Privzeto 4. 9. 2023 s http://uploadi.mi.ris.org/editor/1416233475VEHOVAR_01.pdf
24. Kanoy, K. *Čustvena inteligenca pri otrocih*. Vita, Ljubljana 2014.
25. Klemenčič Rozman M. M., *Sami po moč: skupine za samopomoč in podporne skupine kot vir moči*. Pedagoška fakulteta, Ljubljana 2015.
26. Marjanovič Umek, L. (2004). *Razvojna psihologija*. Znanstveno raziskovalni inštitut Filozofske fakultete: Ljubljana 2004.
27. Marjanovič Umek, L. Sodobni vrtec: njegova moč in nemoč pri razvoju in učenju otrok. *Sodobna pedagogika*, 58 (124), posebna izdaja, 155–170, 2007.
28. Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. *Psihologija otroške igre*. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete: Ljubljana 2001.
29. Marjanovič Umek, L., Božin, N., Čermak, N., idr. Zgodnji govorni razvoj: primerjava besednjaka slovenskih malčkov in malčic. *Sodobna pedagogika*, 12–37, Ljubljana 2016.
30. Marjanovič Umek, L., Fekonja Pekljaj, U., Podlesnik, A. Vrtec in družinsko okolje kot napovednika govorne kompetentnosti šestletnih otrok. *Sodobna pedagogika*, 52 (5), 52–73:

Ljubljana 2008.

31. Medarić Z., Sedmak M., Children's voices: Interethnic Violence in the School Enviroment. Univerzitetna založba Annales, Koper 2012.
32. Mesec B., *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II*. Visoka šola za socialno delo, Ljubljana 1997 (skripta).
33. Mesec B., *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Visoka šola za socialno delo, Ljubljana 1998.
34. Miller, A. (1992). *Drama je biti otrok*. Ljubljana: Tangram.
35. Miller, K. (2000). *Otrok v stiski: priročnik za vzgojitelje, učitelje, strokovnjake in starše, ki se srečujejo z otroki, ki doživljajo stiske, krize in stres*. Ljubljana: Educy.
36. Munc, M. (2010). *Nemoč nasilja*. Maribor: De Vesta.
37. Muršič M., Filipčič K., Klemenčič I., Pušnik M., Lešnik Mugnaioni D., *(O)krog nasilja v družini in šoli*. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, Ljubljana 2012.
38. Nemec, B. in Krajnc, M. *Razvoj in učenje predšolskega otroka: učbenik za modul Razvoj in učenje predšolskega otroka v programu Predšolska vzgoja*. Grafenauer založba. Ljubljana: 2011.
39. Pavlović Z., Korošec D., Rok-Simon M., Obersnel-Kveder D., Toplak-Ostan M., *Slabo ravnanje z otroki v Sloveniji: opažanje in obravnavanje*. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, Ljubljana 1997.
40. *Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode* (Uradni list RS št. 104, z dne 18. 12. 2009)
41. Pećnik N., *Međueneracijski preijenos zlostavljanja djece*. Naklada Slap, Zagreb 2006.
42. Retuznik Bozovičar, A. in Krajnc, M. *V krogu življenja: pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju: učbenik za modul pedagogika in pedagoški pristopi v predšolskem obdobju v programu Predšolska vzgoja*. Modart; Velenje, 2010.
43. Veselič, Š., Horvat, D. in Plaz, M. (2014). *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
44. Štirn, M. (2014). Poti do otrok z izkušnjo nasilja – kako otroku nuditi ustrezno podporo in pomoč pri soočanju s posledicami nasilja. V: Š. Veselič, D. Horvat in M. Plaz (ur.), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, str. 139–143.
45. *Zakon o preprečevanju nasilja v družini – ZPND* (Uradni list RS, št. 16/08 z dne 15. 2. 2008).

46. *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini – ZPND-A* (Uradni list RS, št. 68/16, z dne 4. 11. 2016).
47. *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu – ZSV-H* (Uradni list RS, št. 54/17, z dne 29. 9. 2017).
48. *Zakon o vrtcih – ZVrt* (Uradni list RS, št. 12/96, z dne 29. 2. 1996)
49. Zaviršek, D. (1993). Nasilje kot del intimnosti, spolne zlorabe otrok in posilstvo: kaj pa socialno delo? *Socialno delo*, 32(5/6), 41–69.

9. PRILOGA

9.1. Anketni vprašalnik

Obravnava nasilja nad otroki v vrtcih – Anketa

Sem študentka magistrskega študija Svetovalno delo v vzgoji in izobraževanju na Fakulteti za socialno delo in pišem magistrsko nalogo z naslovom Obravnava nasilja nad otroki v vrtcih. V vrtcu delam kot vzgojiteljica že deseto leto. Z anketo želim pridobiti informacije kako in v kakšni meri strokovni delavci v vrtcih opažamo in reagiramo, ko zaznamo, da je bilo strojeno nasilje nad otrokom.

V anketi uporabljeni izrazi, zapisani v slovnični obliki ženskega spola, so uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za oba spola.

1. Spol:

- Ženski
- Moški

2. Vrsta zaposlitve:

- vzgojiteljica predšolskih otrok
- vzgojiteljica pomočnica

3. Okolje, kjer delam:

- Mestno
- Primestno
- Vaško

4. Delovna doba v vrtcu:

- manj kot 1 leto
- 1 - 10 let
- 11 - 20 let
- 21 - 30 let
- 31 - 40 let

5. Regija vrtca, v kateri sem v šolskem letu 2020/21 zaposlena:

- Pomurska
- Dravska

- Koroška
- Savinjska
- Zasavska
- Posavska
- Jugovzhodna Slovenija
- Osrednjeslovenska
- Gorenjska
- Goriška
- Primorsko-notranjska
- Obalno-kraška

6. V kateri starostni skupini delam:

- Prva starostna skupina
- Druga starostna skupina

7. Koliko otrok šteje moja skupina?

8. Kaj so znaki nasilja pri otrokih?

- Modrica
- Nepojasnjena rana
- Pogosti zlomi
- Ožganine
- Poškodba na spolovilu
- Igra na seksualen način
- Uporaba seksualiziranih izrazov
- Nemirnost
- Trzanje
- Tik
- Drugo _____

9. Pri koliko otrokih v skupini opažam posledice nasilja doma in kako pogosto?

- Pri 0 otrokih v skupini
- Pri 1 - 2 otrokih v skupini
- Pri 3 - 5 otrokih v skupini

10. Kdo je še opazil znake nasilja nad otrokom?

- Druga strokovna delavka v skupini
- Strokovna delavka izven skupine
- Svetovalna delavka
- Starši drugih otrok
- Nihče drug

11. Ali sem se o tem s kom pogovorila?

- Da
- Ne

12. Če sem se ali me je oseba hrabrila, da prijavim nasilje naprej?

- Da
- Ne

13. Ali sem nasilje nad otrokom prijavila?

- Da
- Ne

Anketa se nadaljuje za »DA« skupino:

1. Kam sem prijavila nasilje nad otrokom?

- CSD
- Policija
- Svetovalna služba
- Nadrejeni

2. Ali je otrok po moji prijavi doživel zaščito?

- Da, policija je uvedla postopek zaščite otroka.
- Da, CSD je uvedel postopek zaščite otroka.
- Da, klicana sem bila na multidisciplinarni tim.
- Da, nadrejeni je obvestil policijo oz. CSD.
- Ne, nič se ni zgodilo.
- Ne vem, niso me obvestili.

3. Ali obstaja v moji instituciji močna zavezanost k prijavam nasilja?

- Da, vodstvo nas spodbuja k prijavam.
- Da, s strani vodstva dobim potrebno podporo.
- Da, nudijo mi dodatno možnost supervizije.
- Ne, o tem se pri nas ne govori.
- Ne, vodstvo ne podpira prijav.
- Ne, nisem dobila podpore kolektiva.

4. Kaj bi potrebovala, da bi se okrepila pri dejanju prijave?

- Več izobraževanj na to temo.
- Jasni in nedvoumni postopki prijave.
- Jasno sporočilo v instituciji, da je prijava nujna.
- Zagotovljena psihosocialna podpora ob prijavi.
- Podpora kolektiva.
- Legitimna tema.

Konec.

Hvala za podporo in odgovore.

Anketa se nadaljuje za »NE« skupino:

1. Če ne, zakaj nisem prijavila?

- Strah me je.
- Ni se mi zdelo dovolj resno.
- Pomenila sem se s starši otroka.
- Nimam podpore nadrejenih.
- Ne vem kako prijaviti in komu.
- Ni moja stvar.

Če nisem prijavila, sem vendarle kako zavarovala otroka? Kako sem ga zaščitila?

2. Kaj me v celotnem postopku prijave ustavlja, da ne prijavim?

- Nimam podpore znotraj kolektiva.
- Bojim se vpletenosti v preiskavo (zaslišanje na policiji, ...).
- Bojim se pričanja na sodišču.
- Bojim se groženj povzročitelja nasilja.

- Imam slabe izkušnje iz preteklosti ob prijavi.

3. Ali obstaja v moji instituciji močna zavezanost k prijavam nasilja?

- Da, vodstvo nas spodbuja k prijavam.
- Da, s strani vodstva dobim potrebno podporo.
- Da, nudijo mi dodatno možnost supervizije.
- Ne, o tem se pri nas ne govori.
- Ne, vodstvo ne podpira prijav.
- Ne, nisem dobila podpore kolektiva.

4. Kaj bi potrebovala, da bi se okrepila pri dejanju prijave?

- Več izobraževanj na to temo.
- Jasni in nedvoumni postopki prijave.
- Jasno sporočilo v instituciji, da je prijava nujna.
- Zagotovljena psihosocialna podpora ob prijavi.
- Podpora kolektiva.
- Legitimna tema.

Konec.

Hvala za podporo in odgovore.